

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut politologických studií

Bakalářská práce

2015

Martin Bajtler

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut politologických studií

Martin Bajtler

**Krajně pravicové strany v Evropském
parlamentu**

Bakalářská práce

Praha 2015

Autor práce: **Martin Bajtler**

Vedoucí práce: **Mgr. et M.A. Jan Charvát, Ph.D.**

Oponent práce:

Datum obhajoby:

Hodnocení:

Bibliografický záznam

BAJTLER, Martin. *Krajně pravicové strany v Evropském parlamentu*. Praha, 2015. 52 s. Bakalářská práce (Bc.) Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut politologických studií. Katedra politologie. Vedoucí bakalářské práce Mgr. et M.A. Jan Charvát, Ph.D.

Abstrakt

Tato bakalářská práce se zabývá problematikou krajně pravicových stran v Evropském parlamentu. Důraz je kladen na situaci po volbách do Evropského parlamentu v roce 2014 a povolební vyjednávání za účelem vytvoření jednotné krajně pravicové politické skupiny. Práce představuje teoretické koncepty krajní pravice, nacionalismu, antisemitismu, rasismu, xenofobie, populismu a euroskepticismu. Dále se zabývá problematikou Evropského parlamentu, tvorbou politických skupin a charakterem evropských voleb. Krajně pravicové strany v Evropském parlamentu jsou představeny v samostatné kapitole, která se zabývá historií jejich sdružování do politických skupin, výsledky v evropských volbách 2014 a povolebních vyjednáváních o případné spolupráci. Rétorika a ideologie krajní pravice je představena na příkladu tří stran – Národní fronty, Strany nezávislosti spojeného království a Zlatého úsvitu.

Abstract

This thesis deals with the far-right parties in the European Parliament. Emphasis is placed on the situation after the elections to the European Parliament in 2014 and the post-election negotiations to create a single far-right political groups. The work introduces the theoretical concepts of the far-right, nationalism, anti-Semitism, racism, xenophobia, populism and euroscepticism. It also deals with the issue of the European Parliament, the formation of political groups and the character of the European elections. Far-right parties in the European Parliament are presented in a separate chapter, which deals with the history of their associating into political groups, the results of the 2014 European elections and negotiations about possible cooperation. Rhetoric and ideology of the far-right is presented on the example of three parties - the National Front, the UK Independence Party and the Golden Dawn.

Klíčová slova

krajní pravice, populismus, radikalismus, euroskepticismus, Evropský parlament, Evropská unie, politické skupiny, volby do Evropského parlamentu 2014

Keywords

far-right, populism, radicalism, euroscepticism, European Parliament, European union, political groups, European elections 2014

Rozsah práce: 71658 znaků

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracoval samostatně a použil jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 15. 5. 2015

Martin Bajtler

Poděkování

Na tomto místě bych rád poděkoval Mgr. et M.A. Janu Charvátovi, Ph.D., za vstřícný přístup a podnětné rady a poznámky při zpracování této bakalářské práce.

Projekt bakalářské práce

Jméno:	Martin Bajtler
Název práce:	Krajně pravicové strany v Evropském parlamentu
Název práce v AJ:	Far-right Parties in the European Parliament
Obor studia:	Politologie a mezinárodní vztahy
Jméno vedoucího:	Mgr. et M.A. Jan Charvát, Ph.D.

Téma a cíl práce

Ve své bakalářské práci se chci věnovat problematice krajně pravicových stran v Evropském parlamentu. Vzhledem k vzestupu nacionalistických, xenofobních, euroskeptických a populistických stran v rámci Evropy a jejich úspěchu v posledních volbách do Evropského parlamentu, považuji toto téma za velmi aktuální a rád bych se pokusil poskytnout náhled do situace kolem těchto politických subjektů. Krátce před zpracováním tohoto projektu pro bakalářskou práci proběhly volby do Evropského parlamentu a od krajně pravicových stran, které obsadily nemalou část mandátů, se očekává, k jaké politické skupině Evropského parlamentu se připojí, případně zda vznikne politická skupina nová. Největšími hráči mezi krajně pravicovými stranami jsou britský UKIP (UK Independence Party) v čele s Nigelem Faragem a francouzská Národní fronta (Front national) Marine Le Penové. I přes svoji ideologickou blízkost se proti sobě tyto dvě strany vymezují a právě jejich strategii ve věci kooperace v Evropském parlamentu bych chtěl ve své práci nastínit.

Cílem práce je tedy popsat situaci v Evropském parlamentu na pravém kraji politického spektra. Stěžejním záměrem je pak poskytnout přehled o spolupráci jednotlivých krajně pravicových stran v rámci politických skupin v Evropském parlamentu, jejich sdružování na základě rétoriky a image a to především po volbách do Evropského parlamentu v roce 2014, kdy krajně pravicové a populistické strany výrazně posílily svou pozici.

Předpokládaná metoda zpracování tématu

V první části práce bych se rád věnoval teoretickému uchopení tématu, vymezení pojmů (krajní pravice, populismus, euroskepticismus, atd.) a stručně také fungování

Evropského parlamentu, především z hlediska politických skupin, jež se v něm formují. V hlavní části práce se budu nejprve věnovat situaci před volbami do Evropského parlamentu 2014, přičemž budu chtít nastínit činnost a kooperaci krajně pravicových stran v Evropském parlamentu v historickém kontextu. Poté se již zaměřím na stěžejní část, tedy na situaci po volbách v roce 2014. Jak jsem již popsal výše, hlavním tématem práce je spolupráce krajně pravicových stran v Evropském parlamentu na základě rétoriky a image.

Kromě základní literatury zabývající se nacionalismem, nacionalistickými stranami v Evropě, krajní pravici obecně nebo problematikou Evropského parlamentu, chci ve své práci využívat především odborné články a studie, z nichž bude značná část v anglickém jazyce. Rovněž budu chtít využít internetové zdroje a oficiální stránky politických stran, politických skupin v Evropském parlamentu a Evropského parlamentu samotného.

Předběžná osnova práce

- Úvod
- Metodologické vymezení práce
- Teoretické vymezení krajní pravice
- Stručný popis fungování politických stran v Evropském parlamentu
- Krajně pravicové strany v Evropském parlamentu před volbami 2014
- Krajně pravicové strany v Evropském parlamentu po volbách 2014
 - o Volby do Evropského parlamentu 2014 z pohledu krajní pravice
 - o Krajně pravicové strany v Evropském parlamentu
 - o Formování krajně pravicových stran do politických skupin
- Shrnutí
- Závěr
- Seznam literatury a zdrojů
- Seznam příloh
- Přílohy

Předběžný seznam literatury a zdrojů

Monografie

- DANČÁK, B.; FIALA, P. (2000). *Nacionalistické politické strany v Evropě*. Brno: Masarykova univerzita

- DRULÁK, P. (2008). *Jak zkoumat politiku*. Praha: Portál
- FIALA, P.; MAREŠ, M.; SOKOL, P. (2007). *Eurostrany: Politické strany na evropské úrovni*. Barrister & Principal
- GELLNER, E. (2003). *Nacionalismus*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury
- CHARVÁT, J. (2007). *Současný politický extremismus a radikalismus*. Praha: Portál
- IGNAZI, P. (2010). *Extreme Right Party*. Oxford: Oxford University Press.
- KUPKA, P.; LARYŠ, M.; SMOLÍK, J. (2009). *Krajní pravice ve vybraných zemích střední a východní Evropy*. Brno: Masarykova univerzita
- MILZA, P. (2005). *Evropa v černých košilích*. Praha: Themis
- NOVÁK M. a kol. (2011). *Úvod do studia politiky*. Praha: SLON

Články a odborné studie

- BENOIT, K.; McELROY, G. (2010). *Party Policy and Group Affiliation in the European Parliament*. British Journal of Political Science: Vol. 40, No. 2 (April 2010) (pp. 377-398)
- KIETZ, D.; ONDARZA, N. von (2014). *Eurosceptics in the European Parliament*. German Institute for International and Security Affairs: SWP-Aktuell 7/2014. Dostupný z WWW <http://www.swp-berlin.org/fileadmin/contents/products/comments/2014C13_ktz_orz.pdf>
- The rise of eurosceptic right-wing parties and the 2014 European Parliament elections. Dostupný z WWW <<http://mhpc.com/wpengine.netdna-cdn.com/brussels/files/2014/01/Rise-of-Eurosceptic-Parties.pdf>>

Webové stránky institucí a politických stran

- Evropský parlament <http://www.europarl.europa.eu>
- Front national <http://www.frontnational.com>
- UK Independence Party <http://www.ukip.org>

Obsah

Seznam zkratk.....	11
Úvod.....	12
1. Teoretické vymezení.....	14
1.1. Pravice a levice.....	14
1.2. Krajní pravice.....	15
1.3. Vymezení pojmů.....	17
1.3.1. Nacionalismus.....	18
1.3.2. Antisemitismus.....	20
1.3.3. Rasismus.....	21
1.3.4. Xenofobie.....	23
1.3.5. Populismus.....	23
1.3.6. Euroskepticismus.....	24
2. Evropský parlament.....	27
2.1. Volby do Evropského parlamentu.....	27
2.2. Politické skupiny v Evropském parlamentu.....	29
2.2.1. Vznik a fungování.....	30
2.2.2. Přehled politických skupin v současném Evropském parlamentu.....	30
2.2.3. Nezařazení poslanci.....	34
3. Krajně pravicové strany v Evropském parlamentu.....	35
3.1. Situace před volbami 2014.....	36
3.2. Volby 2014 z pohledu krajní pravice.....	37
3.3. Tři krajně pravicové strany jako příklady rétoriky.....	39
3.3.1. Národní fronta.....	39
3.3.2. UKIP.....	40
3.3.3. Zlatý úsvit.....	42
3.4. Formování do skupin na základě ideologie a rétoriky.....	43
Závěr.....	46
Summary.....	47
Použité zdroje.....	47

Seznam zkratek

ALDE	Aliance liberálů a demokratů pro Evropu
atd.	a tak dále
BNP	Britská národní strana
čl.	článek
ECR	Skupina evropských konzervativců a reformistů
EFD	Evropa svobody a demokracie
EFDD	Skupina „Evropa svobody a přímé demokracie“
EP	Evropský parlament
EPP	Poslanecký klub Evropské lidové strany (Křesťanských demokratů)
EU	Evropská unie
FN	Národní fronta
FPÖ	Svobodná strana Rakouska
Greens–EFA	Zelení/Evropská svobodná aliance
GUE-NGL	Evropská sjednocená levice a Severská zelená levice
ITS	Identita, tradice, suverenita
JEA	Jednotný evropský akt
LN	Liga severu
MSI-DN	Italské sociální hnutí – Národní právo
NI	Nezařazení poslanci
ref.	reference
S&D	Skupina progresivní aliance socialistů a demokratů v Evropském parlamentu
str.	strana
UKIP	Strana nezávislosti Spojeného království

Úvod

Tato bakalářská práce se zabývá problematikou krajně pravicových stran na půdě Evropského parlamentu a jejich sdružování do politických skupin. Vzhledem k úspěchu krajně pravicových stran ve volbách do Evropského parlamentu v roce 2014 považuji toto téma za velmi aktuální a rád bych přispěl svou prací k popisu této problematiky.

Krajní pravice má v Evropském parlamentu své zástupce již od prvních evropských voleb v roce 1979. V posledních volbách do Evropského parlamentu, které se uskutečnily v roce 2014, se krajně pravicové strany opět znatelně prosadily a získaly nemalou část mandátů. Nejviditelnějšími zástupci krajní pravice byly po těchto volbách především dvě strany. První z nich – francouzská Národní fronta vedená Marine Le Penovou – porazila všechny etablované francouzské strany a získala necelých pětadvacet procent hlasů. Britské volby ovládla Strana nezávislosti Spojeného království a její lídr Nigel Farage zařídil straně zisk téměř sedmadvaceti procent hlasů. Ačkoliv lze obě tyto strany řadit do stejné stranické rodiny, jejich spolupráce v Evropském parlamentu není vůbec jednoduchá, a to mimo jiné z důvodu roztržičnosti krajní pravice. Tento fakt bych ve své práci chtěl rovněž zohlednit a představit ho na příkladu tří konkrétních krajně pravicových stran. Cílem této práce je tedy popsat situaci na pravém kraji politického spektra na půdě Evropského parlamentu a zároveň poskytnout přehled o tom, jak mezi sebou jednotlivé krajně pravicové strany v rámci této instituce spolupracují, či se vůči sobě vymezují.

V první části bakalářské práce se budu věnovat teoretickému vymezení krajní pravice i jednotlivých pojmů, které jsou s krajní pravici spojovány. To považuji za velmi důležité z toho důvodu, že velká část těchto pojmů, včetně samotného termínu krajní pravice, může být chápána různými způsoby. Proto je nezbytné tyto teoretické koncepty správně definovat. K tomu využiji publikací autorů, kteří se krajní pravici věnují (Ignazi, Milza, Mudde, Charvát atd.), a také teoretiků jednotlivých souvisejících termínů (Frederickson, Gellner atd.).

Další část textu je zaměřena na Evropský parlament, evropské volby a politické skupiny, které se v Evropském parlamentu formují. Princip fungování politických skupin je z hlediska tématu práce podstatný, stejně tak jako charakter a podoba evropských voleb. Ke zpracování této problematiky mi poslouží oficiální webové stránky Evropského parlamentu a samozřejmě také práce autorů, kteří se na Evropský parlament a transnacionální spolupráci politických stran zaměřují (Dočkal, Kaniok, Závěšický, Fiala atd.).

Třetí kapitola práce se věnuje již konkrétní podobě situace krajně pravicových stran v Evropském parlamentu. Nejprve popíše jejich zastoupení v této instituci od prvních přímých voleb až do roku 2014, přičemž budu brát zřetel i na vývoj spolupráce ve smyslu formování do politických skupin. Následně představím výsledky evropských voleb v roce 2014 a na příkladu tří krajně pravicových stran – Národní fronty, Strany nezávislosti Spojeného království a Zlatého úsvitu – bude ukázán rozdíl v ideologických a rétorických kořenech jednotlivých proudů krajní pravice. Těchto poznatků pak využiji také k představení situace po volbách, kdy se mezi krajně pravicovými stranami rozpoutalo vyjednávání o možném vytvoření jednotné politické skupiny v Evropském parlamentu.

1. Teoretické vymezení

Pro srozumitelnost práce je nutné, aby byla terminologie, se kterou text pracuje, jasně vymezena. Termín krajní pravice bývá někdy nejasný a například v médiích se s ním pracuje velmi neobezřetně. Jelikož se i další termíny týkající se tématu práce dají chápat různými způsoby, považuji za vhodné definovat v následující kapitole nejen samotný koncept levice a pravice, potažmo krajní pravice, ale i pojmy, které se ve spojení s krajní pravici používají. Jedná se o nacionalismus, rasismus, antisemitismus, xenofobii, populismus a euroskepticismus.

1.1. *Pravice a levice*

Ještě než se zaměřím na pojem krajní pravice, měl bych nastínit koncepci pravolevého spektra. Rozdělení na levice a pravici je následkem rozštěpení systému politických stran po průmyslové revoluci. Ve francouzském ústavodárném shromáždění v roce 1789 zaujímali stoupenec krále a jeho silné moci místo napravo od předsedajícího (pravice) a radikální stoupenec suverenity lidu seděli od předsedajícího nalevo (levice).¹ Z těchto základů pak vyšlo pravolevé uspořádání konzervatismu (pravice) a liberalismu (levice). V průběhu 19. století se na politickém kolbišti objevil nový aktér – organizované dělnictvo, jehož zástupci vytvořili strany socialistické. V tomto momentě došlo ke spojení liberalismu a konzervatismu proti socialismu, které vedlo k utvoření moderního rozdělení na levice a pravici.² Co se týče pravicových a levicových hodnot, pak levice bývá tradičně podporovatelem přerozdělování bohatství ve prospěch chudých. Dále klade důraz na rovnost lidí, silný stát, internacionalismus a v moderních levicových stranách silně rezonuje například i otázka lidských práv. Pravice je naopak zastáncem volnější ekonomiky, akceptuje nerovnost mezi lidmi, ve své liberální podobě preferuje slabší stát a v případě konzervativní pravice zdůrazňuje důležitost tradičních křesťanských hodnot.³ Jde samozřejmě pouze o základní přehled toho, jak bývá pravice a levice vnímána. Pro grafické znázornění pravice a levice je vhodné, vzhledem k historické rivalitě konzervatismu a liberalismu, použít spíše než klasickou osu takzvaný ideologický trojúhelník.⁴ V takovém případě je také jednodušší znázornit i extrémní či krajní varianty

¹ JANDOUREK, Jan. *Sociologický slovník*. 2. vyd. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-269-0, str. 141-142

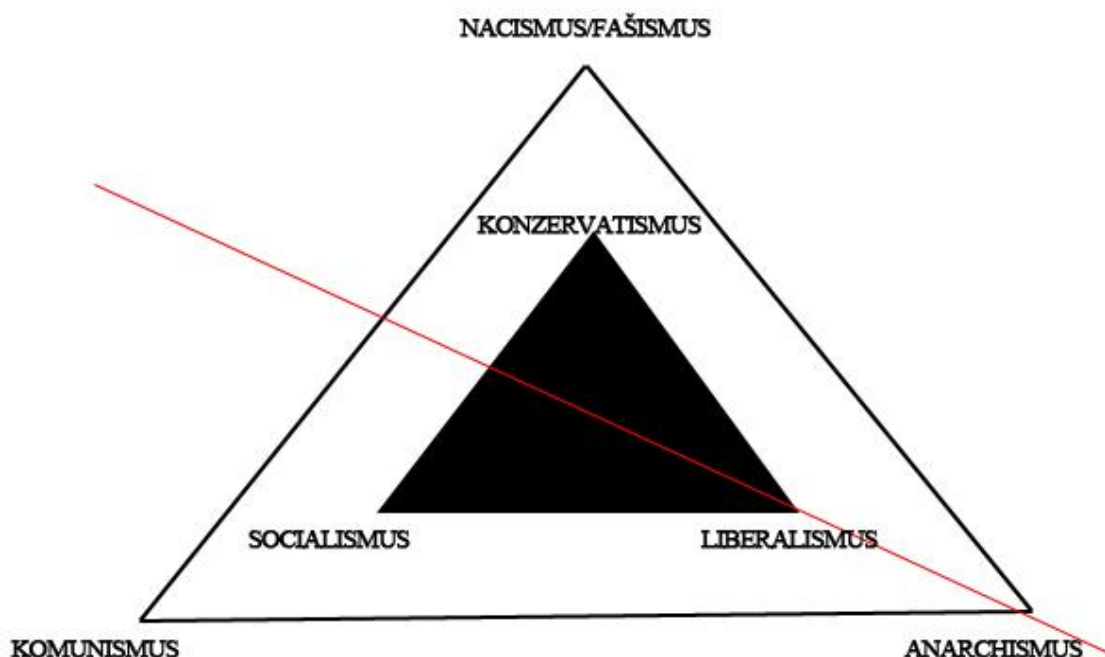
² CHARVÁT, Jan. *Současný politický extremismus a radikalismus*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-098-6, str. 14

³ CHARVÁT, Jan, ref. 2, str. 15

⁴ CHARVÁT, Jan, ref. 2, str. 17

jednotlivých ideologií. Na níže přiloženém diagramu můžeme vidět, že původní krajně pravicové ideologie, tedy nacismus a fašismus, vycházejí z krajní podoby konzervatismu.

Graf 1: Ideologický trojúhelník

Zdroj: vlastní zpracování na základě CHARVÁT, Jan. *Současný politický extremismus a radikalismus*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-098-6, str. 17.

1.2. *Krajní pravice*

O krajní pravici se většinou hovoří v souvislosti s politickým extremismem a radikalismem. Extremismus či radikalismus jako zastřešující pojmy jsou ale termíny příliš široké a těžko uchopitelné. Slovo extremismus by mělo vzhledem ke kořenovému slovu extrém – tedy „nejkrajnější“ – označovat politickou ideologii, která je nejvíce vzdálená od politického středu. Radikalismus pak jazykově označuje řešení „jdoucí ke kořenu věci“. V běžné mluvě a v médiích ovšem často dochází ke splývání těchto pojmů a například slovo extremistka získává odlišné konotace, než jaké by ze svého významu mělo mít.⁵ Raději než o politickém extremismu je tedy vhodnější hovořit o konkrétních ideologiích, které se na krajích politického spektra vyskytují. V případě této práce je to

⁵ CHARVÁT, Jan, ref. 2, str. 9-10

právě krajní pravice. I zde je ale nutné dbát na rozdíly mezi jednotlivými přístupy. V první řadě je nutné zmínit, že bývá problematika krajní pravice často označována různými názvy. Někdy se hovoří o pravicovém extremismu, anglosaská literatura používá termínu pravicový radikalismus a radikální pravice, ve francouzském prostředí se objevují termíny krajní pravice i radikální pravice. Méně často se pak můžeme setkat ještě s pojmy ultrapravice nebo pravicová pravice.⁶

Literatura, zabývající se krajní pravíci, rozlišuje často mezi stranami klasickými či tradičními a mezi krajně pravicovými stranami nového typu. Takovéto dělení prosazuje například Piero Ignazi a mezi tradiční krajně pravicové strany řadí ty subjekty, které mají alespoň minimální vazbu na fašismus a nacismus nebo jejich dědictví. Často se na zmíněné režimy odkazují v rámci nostalgie. Nové postindustriální strany se pak od dědictví fašismu a nacismu distancují.⁷ Tyto strany se zrodily v 80. letech dvacátého století a vychází z poválečných ekonomických a kulturních souvislostí. Od tradičních krajně pravicových stran je odlišuje třeba akceptace volného trhu.⁸

Jiné vymezení krajní pravice nabízí Hans-Georg Betz. Ten používá termínu pravicové populistické strany. Pravicové populistické strany jsou v opozici vůči kulturnímu a sociálně-politickému systému západních demokracií, ale neútočí na jeho podstatu. Často se v rétorice těchto stran objevuje nacionalismus a xenofobie. Používají populistickou rétoriku, ve které brání „obyčejného člověka“ proti zkorumpované vládě, označují se za zastánce tradičních hodnot a často v jejich čele stojí charismatický lídr.⁹

Cas Mudde definuje krajně pravicové strany jako strany, které ve své ideologii kombinují nacionalismus, xenofobii, volání po právu a pořádku a myšlenku, že sociální politika státu má fungovat ve prospěch příslušníků „vlastního národa“, nikoliv přistěhovalců.¹⁰ Mudde se také zabývá konceptem nové a tradiční krajní pravice. Jelikož původní Ignaziho rozdělení na tradiční a novou krajní pravici považuje za nový typ stran subjekty, jako je například francouzská Národní fronta¹¹ (v osmdesátých letech se vzdala násilí a přijala respektování pravidel parlamentního života¹²), s nástupem dalších krajně pravicových stran na scénu se toto rozdělení poněkud komplikuje. Zřetelným příkladem

⁶ MILZA, Pierre. *Evropa v černých košilích*. Praha: Themis, 2005. ISBN 80-7312-044-5, str. 13-14

⁷ IGNAZI, Piero. *Extreme Right Parties in Western Europe*. New York: Oxford University Press, 2003. ISBN 0-19-829325-9, str. 33

⁸ IGNAZI, Piero, ref. 7, str. 34

⁹ HLOUŠEK, Vít a Lubomír KOPEČEK. *Politické strany. Původ, ideologie a transformace politických stran v západní a střední Evropě*. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-3192-6, str. 213

¹⁰ HLOUŠEK, Vít a Lubomír KOPEČEK, ref. 9, str. 214

¹¹ HLOUŠEK, Vít a Lubomír KOPEČEK, ref. 9, str. 212

¹² MILZA, Pierre, ref. 6, str. 15

takového typu krajní pravice je Strana nezávislosti Spojeného království (UKIP), která – jak bude ukázáno v další části práce – pracuje s krajně pravicovou rétorikou způsobem, jež nelze přirovnat ani k Národní frontě, ani k tradičním krajně pravicovým antisystémovým stranám. Ačkoliv například Cas Mudde UKIP i přes krajně pravicovou rétoriku nepovažuje za stranu, která je čistým zástupcem krajní pravice¹³ (řadí ji k takzvaným antievropským populistům¹⁴), někteří další autoři (např. Tim Bale) ji za příslušníka krajně pravicové rodiny považují.¹⁵

Vzhledem k výše popsaným rozdílným přístupům k definování krajní pravice považuji za vhodné určit, jak budu s tímto termínem dále v textu pracovat. Pro potřeby této práce, tedy představení rétoriky krajně pravicových stran v Evropském parlamentu, využiji Ignaziho koncept tradiční a nové krajní pravice. Termínem tradiční krajní pravice budu označovat ty strany, které stejně definuje i Ignazi. K identifikování stran jako je například Národní fronta, které Ignazi označuje jako novou krajní pravici, budu používat výrazu postindustriální krajní pravice. Další typ stran, které se vymezují jak vůči tradiční, tak i postindustriální krajní pravici, budu označovat jako moderní krajní pravici. K tomuto typu zařadím Stranu nezávislosti Spojeného království.

1.3. Vymezení pojmů

Pro srozumitelnost práce je dále nutné definovat některé pojmy, které zmiňuji v představení krajní pravice a se kterými budu v textu dále pracovat. Jde o termíny *nacionalismus*, *antisemitismus*, *rasismus*, *xenofobie*, *populismus* a *euroskepticismus*. Tyto pojmy jsou klíčové v rétorice krajně pravicových stran. Na základě toho, jak jednotlivé strany se zde popsanými pojmy pracují, se potom tyto strany vůči sobě vymezují nebo vzájemně kooperují v rámci Evropského parlamentu.

¹³ MUDDE, Cas. The far right in the 2014 European elections: Of earthquakes, cartels and designer fascists. In: *The Washington Post* [online]. May 30, 2014 [cit. 2015-05-05]. Dostupné z: <http://www.washingtonpost.com/blogs/monkey-cage/wp/2014/05/30/the-far-right-in-the-2014-european-elections-of-earthquakes-cartels-and-designer-fascists/>

¹⁴ MUDDE, Cas. Why 'anti-European populists' won't win big in the European elections. In: *Reuters* [online]. January 28, 2014 [cit. 2015-04-05]. Dostupné z: <http://blogs.reuters.com/great-debate/2014/01/28/why-anti-european-populists-wont-win-big-in-the-european-elections/>

¹⁵ BALE, Tim. Supplying the Insatiable Demand: Europe's Populist Radical Right. *Government and Opposition* [online]. 2012, 47(02): 256-274. [cit. 2015-10-05]. DOI: 10.1111/j.1477-7053.2012.01362.x. ISSN 0017-257x. Dostupné také z: http://www.journals.cambridge.org/abstract_S0017257X00000609

1.3.1. Nacionalismus

Jedním z hlavních hodnotových základů krajní pravice je národní identita a nacionalismus. Ten je nejčastěji spojován s pocitem hrdosti na příslušnost k národu a se snahou se s tímto národem identifikovat.¹⁶ V tomto bodě ovšem vzniká problém nejasné definice pojmu národ. Podle Miroslava Hrocha existuje v různých jazycích a různých historických etapách na tento termín odlišný pohled. V německém prostředí je národ vázán ke kultuře, jazyku a společné minulosti. Oproti tomu například v anglické jazykové tradici je národ spojen především se státem. Termín nacionalismus tak příslušníci různých národností interpretují rozdílně, v závislosti na tom, jaký význam v jejich jazykové tradici slovo národ zastává.¹⁷ Další teoretik nacionalismu Ernest Gellner definuje nacionalismus jako „politický princip, který z kulturní podobnosti činí fundamentální sociální pouto.“¹⁸ Nacionalisté pak podle Gellnera vnímají toto pouto jako univerzální, věčné a přirozené.¹⁹ Z pohledu krajní pravice je nacionalismus stavěn do protikladu k multikulturalismu, globalismu, mnohonárodnostním institucím a imigraci, přičemž jsou tyto jevy chápány jako hrozba společnosti. Tuto hrozbu má nacionalismus za úkol zastavit.²⁰

Historicky lze počátky nacionalismu zařadit do konce 18. století, kdy se tato ideologie začala formovat v souvislosti s francouzskou revolucí.²¹ Do dnešní, moderní podoby ho zformovalo několik momentů. Během 19. století se nacionalismus posunul od své původní liberální podoby (nacionalismus středních tříd bojujících proti absolutismu) blíže ke konzervatismu. Postupně se nacionalismus v podobě národního soupeření začal vymezovat proti národům v koloniích. Imperialismus a kolonialismus byly s nacionalismem pevně spjaty a vzhledem k dojmu výjimečnosti jednotlivých národů po úspěších v koloniích dostal nacionalismus i ideologické a vědecké zázemí. Na to pak navázali i teoretici moderního rasismu (viz podkapitola 1.3.3 Rasismus). Nejsilnější vypětí nacionalismu poté vedlo k první a následně ke druhé světové válce, kdy z militantní podoby nacionalismu čerpala ideologie nacismu. Po druhé světové válce nacionalismus z evropské politiky ustoupil, aby se následně vrátil v rámci rétoriky nacionalistických stran s více či méně separatistickými tendencemi (Skotsko, Severní Irsko atd.) a od devadesátých let 20. století

¹⁶ GIDDENS, Anthony. *Sociologie*. 5. vyd. Praha: Argo, 2005. ISBN 80-720-3124-4, str. 337

¹⁷ HROCH, Miroslav. *Národy nejsou dílem náhody: příčiny a předpoklady utváření moderních evropských národů*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2009. ISBN 978-80-7419-010-0, str. 16-17

¹⁸ GELLNER, Ernest. *Nacionalismus*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2003. ISBN 80-7325-023-3, str. 17

¹⁹ GELLNER, Ernest. *Nacionalismus*, ref. 18, str. 21

²⁰ HAINSWORTH, Paul. *The Politics of the Extreme Right: From the Margins to the Mainstream*. London, New York: Pinter, 2000. ISBN 1-85567-459-9, str. 12

²¹ CHARVÁT, Jan, ref. 2, str. 29

rezonuje v rétorice stran krajně pravicových.²² Břetislav Dančák s Petrem Fialou ve své analýze evropských nacionalistických politických stran tyto strany přímo definují. Nacionalistická strana je podle nich strana, pro kterou je nacionalismus hlavním bodem programu. Volební a legitimační potenciál takové strany je „založen především na identitární mobilizaci národního [...] společenství.“²³

Moderní nacionalismus, který využívají právě i nacionalistické a separatistické strany, si klade za cíl dosáhnout takového stavu společnosti, kde hranice státu kopírují hranice etnické, jazykové a kulturní.²⁴ Vedle této definice je pak možné vzhledem k historickým proměnám nacionalismu definovat ještě několik forem, jejichž podobu na sebe nacionalismus bere. Jde o formy nacionalismu liberálního, konzervativního, expanzivního, protikoloniálního, kulturního a etnického.

Liberální nacionalismus vychází z představy o svrchovanosti národů a jejich právu na sebeurčení. Jednotlivé národy jsou si v liberální podobě nacionalismu rovny.

Konzervativní nacionalismus, jehož cílem je zachování národní svébytnosti ve formě vlastenectví, předpokládá, že „národy jsou přirozeně vzniklé skupiny lidí, které se identifikují na základě společných hodnot, kultury a historie.“

Nacionalismus expanzivní pracuje s myšlenkou, že vlastní národ je nadřazen národům ostatním.²⁵ Je často provázán přímo s šovinismem jako s ideologií „hlásající naprostou nadřazenost zájmů vlastního národa nad zájmy cizích národů.“²⁶ Někdy se může expanzivní nacionalismus a extrémní forma šovinismu spojit v takzvaný integrální nacionalismus, který upřednostňuje národ nad jednotlivcem. Nejvyšším smyslem života by v této podobě nacionalismu měla být ochota za národ svůj život položit.

Protikoloniální nacionalismus je spojen se snahou národů, které se potýkaly s přítomností kolonistů, o emancipaci. V některých momentech je možné hovořit o vlivu protikoloniálního nacionalismu jako formy odmítání západních idejí na vznik islámského fundamentalismu.

V případě kulturního nacionalismu lze hovořit o jakési romantické představě o vlastním národu. Ten je nejčastěji vnímán jako jednotka civilizace obsahující lidovou

²² CHARVÁT, Jan, ref. 2, str. 30-32

²³ DANČÁK, Břetislav a Petr FIALA. *Nacionalistické politické strany v Evropě*. Brno: Masarykova univerzita, 1999. ISBN 80-210-2247-7, str. 12

²⁴ CHARVÁT, Jan, ref. 2, str. 32

²⁵ CHARVÁT, Jan, ref. 2, str. 38-39

²⁶ JANDOUREK, Jan, ref. 1, str. 251

kulturu a tradice, k nimž je pociťováno emocionální pouto. Národní stát je v tomto případě upozaděn.

Poslední formou nacionalismu je etnický nacionalismus. Ten je ve svých projevech často podobný nacionalismu kulturnímu, ale hlavní důraz je zde kladen na etnicitu.²⁷

1.3.2. Antisemitismus

Antisemitismus je popisován jako nenávist vůči etnickým Židům i vůči židům jako vyznavačům náboženství judaismu. Může nabývat mnoha podob, které se od pouhých předsudků mohou dostat až k institucionalizované nenávisti. K té antisemitismus dospěl ve své zatím nejodpudivější podobě – holocaustu.²⁸ Historicky lze antisemitismus rozdělit na tři etapy – na formu náboženskou, rasovou a na takzvanou „novou“ formu antisemitismu. Antisemitismus náboženský se zformoval především na základě křesťanského obviňování Židů jako vrahů Ježíše Krista. Podoba náboženského antisemitismu se projevovala většinou jako zákony namířené proti židovskému náboženství. Tato forma antisemitismu nebyla namířena proti etnicitě. Dalo se z něj tedy vymanit konverzí ke křesťanství. Naopak rasový antisemitismus navazoval na rasové teorie 19. století a přisuzoval Židům post rasově oddělené skupiny, ze které nelze konvertovat. S nástupem rasového antisemitismu vznikaly také konspirační teorie o tom, že Židé usilují o světovou nadvládu. Důsledkem rasového antisemitismu pak bylo to, že v prostředí, kde silně rezonoval nacionalismus, začalo rapidně sílit násilí vůči Židům, které vyvrcholilo v Hitlerovském Německu. Zároveň se v tomto prostředí zkombinovaly s nacionalismem i předsudky, které viděly Židy jako bohaté lichváře a příslušníky buržoazie v negativním slova smyslu. Herbert Kitschelt dává tento fakt do protikladu se situací v Itálii, kde se antisemitismus ve fašistické ideologii natolik neprojevil, jelikož byli Židé vnímáni jako přínosná součást společnosti.²⁹ Poslední etapa, tedy „nový“ antisemitismus, je snahou o odpoutání se od označení antisemitismus kvůli jeho tabuizaci po skončení druhé světové války. Pod „nový“ antisemitismus lze řadit popírání holocaustu (případně zpochybňování jeho rozsahu) a antisionismus.³⁰

Popírání holocaustu je snaha prokázat neexistenci plynových komor, nemožnost masového vraždění a nereálnost nacistických plánů na takzvané „konečné řešení židovské otázky“.³¹ Často bývá tato teorie prezentována tak, že holocaust je něco, co si vymysleli

²⁷ CHARVÁT, Jan, ref. 2, str. 39-40

²⁸ CHARVÁT, Jan, ref. 2, str. 43

²⁹ KITSCHOLT, Herbert. *The Radical Right in Western Europe: a comparative analysis*. The University of Michigan: The University of Michigan Press, 1995. ISBN 0-472-08441-0, str. 30

³⁰ CHARVÁT, Jan, ref. 2, str. 44-47

³¹ CHARVÁT, Jan, ref. 2, str. 47

spojenci po konci války. V „mírnější“ podobě se popírání holocaustu vyskytuje ve formě zpochybňování počtu popravených Židů.³² Antisionismus pak představuje odmítavý postoj ke státu Izrael či příklon na stranu Palestiny v otázce izraelsko-palestinských sporů. Jakkoliv může být kritika Izraele legitimní, skrývá se za těmito postoji často snaha zamaskovat skutečný antisemitismus. Argumenty antisionistů pak mohou dospět do takové podoby, že za izraelsko-palestinský konflikt nese odpovědnost výhradně Izrael, nebo že si Židé zapříčinili holocaust sami.³³

1.3.3. Rasismus

Dalším termínem, který se ve spojitosti s krajní pravicí používá, je termín rasismus. Ten podle základní definice vychází z předpokladu, že lidské vlastnosti jsou rasově podmíněné.³⁴ Podle Jana Charváta jde o ideologii, která tvrdí, že „rozdíly mezi jednotlivými etniky jsou vrozené a neměnné“ a z toho je odvozena nadřazenost jedné rasy nad dalšími. Pojem rasismus by pak neměl být zaměňován s pojmy xenofobie a etnocentrismus.³⁵ Podle Jana Jandourka jsou v projevech rasismu jiné rasy chápány jako nebezpečí pro rasu vlastní.³⁶ Autor několika prací zabývajících se rasismem George M. Frederickson uvádí, že o rasistickém přístupu či ideologii lze hovořit tehdy, jsou-li rozdíly, které lze považovat za etnicko-kulturní, vnímány jako vrozené, neodstranitelné a nezměnitelné. Rasismus je v jeho pojetí chápán nejen jako názor nebo soubor domněnek, ale i jako fenomén, který se projevuje praktikami, institucemi a strukturami, jež pocit hlubokých rozdílů ospravedlňují či legalizují.³⁷

Samotný termín se objevil ve 30. letech dvacátého století. Použil jej německý filozof Magnus Hirschfeld v názvu své knihy, která se zabývala lidskými rasami.³⁸ První projevy rasismu, který je například oproti antisemitismu konceptem rozšířeným poměrně nedávno, však na území Německa sahají do 19. století. Ve Francii se první rasové teorie objevují zhruba od druhé poloviny 19. století. Vzhledem ke křesťanské tradici a myšlence rovnosti všech lidí před Bohem neměl rasismus historicky takové podmínky, aby se rozšířil dříve.

³² CAIANI, M., D. DELLA PORTA a C. WAGEMANN. *Mobilizing on the extreme right: Germany, Italy, and the United States*. Oxford: Oxford University Press, 2012. ISBN 978-0-19-964126-0, str. 161

³³ CHARVÁT, Jan, ref. 26, str. 48

³⁴ CHARVÁT, Jan, ref. 2, str. 51

³⁵ CHARVÁT, Jan, ref. 2, str. 52

³⁶ JANDOUREK, Jan, ref. 1, str. 201

³⁷ FREDRICKSON, George M. *Rasismus: stručná historie*. Praha: Jiří Buchal - BB art, 2003. ISBN 80-7341-124-5, str. 18

³⁸ KRYL, Miroslav et al. *Rasismus, antisemitismus, holocaust*. Ústí nad Labem - Brno: Filozofická fakulta Univerzity Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem a nakladatelství Doplněk a Vakát, 2011. ISBN 978-80-7414-389-2, str. 24

Navíc byl dlouhou dobu úzce svázán právě s antisemitismem. Vhodné podmínky pro nástup myšlení inklinujícímu k rasismu přišly až po objevení Nového světa (ačkoliv Frederickson vidí původ rasismu už ve 14. a 15. století³⁹). Od té chvíle se řešila otázka, zda jsou domorodí „divoši“ opravdu lidé, tedy zda na ně má být nahlíženo jako na boží stvoření. S objevitelskými cestami se rozmohl také obchod s otroky, jenž byl tehdejšími teoretiky před Bohem ospravedlněn.⁴⁰

V průběhu 19. století začal být všeobecně přijímán koncept takzvaného vědeckého rasismu. Mezi autory, kteří tento koncept rozpracovali, lze řadit například Josepha Arthura hraběte Comte de Gobineau nebo Roberta Knoxe. Z jejich práce pak vycházel jeden z nejnámějších teoretiků vědeckého rasismu Houston Stewart Chamberlain. Ten souhlasil s myšlenkou, že mísení krve (mezi rasami) způsobuje pád civilizace. K jejímu obnovení a nastolení výsostného postavení nadřazené krve pak lze dospět pouze rasovou hygienou.⁴¹ Právě tyto myšlenky a dovedení jejich podoby do extrémní formy pak také vedly k nástupu nacismu v Evropě a vzniku mýtu o nadřazenosti árijské rasy.⁴² V současnosti se pak lze v Evropě setkat s takzvaným bělošským biologickým rasismem, který je přesvědčen o nadřazenosti bílého etnika.⁴³ Mnohem více je ovšem využíván takzvaný kulturní rasismus. Moderní rasisté nechtějí být příliš spojováni s nacistickým biologickým rasismem, a tak se snaží zdůrazňovat namísto biologické odlišnosti odlišnost kulturní. Cizí kultury nejsou podle nich kompatibilní s evropskou kulturou a civilizací, kterou narušují.⁴⁴ Rasismus, který se v rétorice krajně pravicových stran objevuje, je pak podle Paula Hainswortha právě spíše rasismem kulturním, než tím biologickým (avšak u některých krajně pravicových stran v Evropském parlamentu biologický rasismus stále rezonuje). Kulturní rasismus jde také často ruku v ruce s projevy xenofobie – například nesouhlas s poskytováním sociálních dávek imigrantům na úkor příslušníků „domácího“ národa.⁴⁵

Frederickson rasismus dělí na dva typy – rasismus zahrnující a vylučující. Zahrnující rasismus počítá se začleněním odlišných jedinců do společnosti podle přísné hierarchie. Rasismus vylučující s takovou variantou nepracuje a začlenění v tomto případě není možné.⁴⁶

³⁹ FREDRICKSON, ref. 37, str. 18

⁴⁰ CHARVÁT, Jan, ref. 2, str. 52-53

⁴¹ CHARVÁT, Jan, ref. 2, str. 55-56

⁴² CHARVÁT, Jan, ref. 2, str. 57

⁴³ CHARVÁT, Jan, ref. 2, str. 59

⁴⁴ CHARVÁT, Jan, ref. 2, str. 59-60

⁴⁵ HAINSWORTH, Paul, ref. 20, str. 10

⁴⁶ FREDRICKSON, ref. 37, str. 21-22

1.3.4. Xenofobie

Jak již bylo zmíněno, xenofobie s rasismem souvisí, ale nelze tyto dva pojmy zaměňovat. Frederickson tvrdí, že rasismus může z xenofobie vycházet. Ta má však kořeny dávno před počátky rasismu – jako strach z něčeho cizího byla přítomna již v antice.⁴⁷ Xenofobii lze tedy definovat jako nedůvěru ke všemu cizímu a novému. Tato nedůvěra se projevuje nepřátelstvím a odporem. Může jít o nesnášenlivost na základě barvy pleti, jazyka, kultury, náboženství nebo národnosti. Nesnášenlivost je cílena na uprchlíky, migranty a cizince obecně.⁴⁸

V diskursu krajní pravice jsou pak etnické menšiny a imigranti klasicky viděni jako nepřátelé, jako „ti druzí“.⁴⁹ Xenofobní rétorika krajně pravicových stran označuje imigranty jako parazity na sociální politice státu, případně jako ničitele „tradičních západních hodnot“.⁵⁰ Často je také iniciován strach z toho, že „cizí“ přistěhovalci počtem převyšují příslušníky „domácího“ národa.⁵¹

1.3.5. Populismus

Dalším termínem, se kterým se lze setkat v případě definice krajní pravice, je populismus. V tomto případě se spíše než o ideologii sluší hovořit o stylu politické propagandy, která se obrací na takzvaného „obyčejného člověka“.⁵² Ačkoliv například Cas Mudde populismus jako ideologii označuje. Podle něj jde o ideologii, která považuje společnost za rozdělenou na dvě antagonistické skupiny: „obyčejné, pravé lidi“ a „zkorumpované elity“. Zároveň ale uvádí, že je populismus téměř vždy součástí nějaké další, jiné ideologie.⁵³ Podle definice v Jandourkově Sociologickém slovníku je populismus druhem politické komunikace, která usiluje o oslovení politicky a ideologicky frustrovaných mas. Cílem populismu je získání podpory těchto mas. K tomu často slouží také osoba charismatického lídra.⁵⁴ Při snaze získat příznivce se populismus zaměřuje na lidské emoce, zejména strach. Typické je následné navrhování silových řešení, které nabývají podob tvrdých trestů, zákazu imigrace, trestu smrti a tak dále. Nutno dodat, že

⁴⁷ FREDRICKSON, ref. 37, str. 18

⁴⁸ CHMELÍK, Jan. *Extremismus*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012. ISBN 978-80-7380-376-6, str. 28

⁴⁹ CAIANI, M., D. DELLA PORTA a C. WAGEMANN, ref. 32, str. 148

⁵⁰ CAIANI, M., D. DELLA PORTA a C. WAGEMANN, ref. 32, str. 150-151

⁵¹ CAIANI, M., D. DELLA PORTA a C. WAGEMANN, ref. 32, str. 157-158

⁵² CHARVÁT, Jan, ref. 2, str. 71

⁵³ MUDDÉ, Cas. The problem with populism. *The Guardian* [online]. February 17, 2015 [cit. 2015-05-05].

Dostupné z: <http://www.theguardian.com/commentisfree/2015/feb/17/problem-populism-syriza-podemos-dark-side-europe>

⁵⁴ JANDOUREK, Jan, ref. 1, str. 188

populisté se vyskytují jak na pravém, tak i na levém kraji politického spektra.⁵⁵ Pro potřeby této práce se z logiky věci zaměřím na populismus pravicový.

Pravicový populismus se v Evropě objevuje přibližně od sedmdesátých let 20. století. Ve své původní formě byl spojen především s ekonomickým liberalismem. Následně však byl tento postoj nahrazen novým typem pravicového populismu. Ten se inspiroval nacionalismem a z něj vycházejícím odporem vůči imigrantům. Sílicí globalizace a v pozdější fázi také hrozba terorismu byly vodou na mlýn pravicovým populistům, kteří strach z imigrantů a islámu dokázali velmi dobře využít pro získání politických bodů. Z výše zmíněného je patrné, že se cíle populistů blíží některým cílům neofašistů a neonacistů. Zásadní rozdíl ovšem spočívá v tom, že se pravicovní populisté chtějí účastnit reálné politické soutěže. Nejde jim tedy o nějaké nabourávání systému, ale o pohybování se na hranici legálnosti a využívání výhod, které takový systém přináší. Vzhledem k této snaze pak také snáze získávají prostor například v médiích.⁵⁶ Cas Mudde charakterizuje pravicový populismus třemi dimenzemi: nativismem, autoritářstvím a populismem (viz jeho definice populismu výše). Nativismus představuje ideologii, která hlásá, že státy mají být osídleny výlučně původním obyvatelstvem.⁵⁷

V podkapitole o rasismu jsem zmiňoval rozdíl mezi rasismem biologickým a kulturním. Pravicovní populisté se brání nařčení z otevřeného rasismu, a proto nejčastěji využívají právě rétoriku kulturního rasismu. Podle Jana Charváta pak „jádro pravicového populismu obvykle tvoří odpor vůči imigraci, antikomunismus a požadavek na kulturní i ekonomickou soběstačnost.“⁵⁸ Vzhledem ke snaze etablovat se na politické scéně, ucházet se o přízeň voličů a distancovat se od militantních představitelů krajní pravice⁵⁹ lze říci, že část krajně pravicových stran, jejichž analýza je obsahem této práce, se pohybuje právě v mezích pravicového populismu. Jejich snaha o pevnou pozici na politické scéně je patrná z jejich kandidatury ve volbách do Evropského parlamentu.

1.3.6. Euroskepticismus

Vedle předchozích pojmů, které jsou pro krajní pravici charakteristické již od počátků formování fašismu a nacismu, se setkáme u krajně pravicových stran (avšak nejen u nich) na evropské úrovni i s termínem euroskepticismus. Problémem tohoto termínu je nejasnost

⁵⁵ CHARVÁT, Jan, ref. 2, str. 72

⁵⁶ CHARVÁT, Jan, ref. 2, str. 72

⁵⁷ KUPKA, P., M. LARYŠ a J. SMOLÍK. *Krajní pravice ve vybraných zemích střední a východní Evropy: Slovensko, Polsko, Ukrajina, Bělorusko, Rusko*. Brno: Masarykova univerzita, 2009. ISBN 978-80-210-4845-4, str. 21

⁵⁸ CHARVÁT, Jan, ref. 2, str. 72

⁵⁹ CHARVÁT, Jan, ref. 2, str. 74

jeho definice. Podle Liubomira Topaloffa nejde o termín, který lze nějak přesně vědecky vymezit, protože žádná přesná definice euroskepticismu neexistuje.⁶⁰ Tuto myšlenku prosazuje také Petr Kaniok, který tvrdí, že „neexistuje něco jako jeden ‚kodifikovaný‘ euroskepticismus.“⁶¹ Pro zjednodušení lze sice podle Kanioka euroskepticismus definovat jako „konzistentní rezistenci vůči projektu evropské integrace a jeho současnému směřování,“⁶² pro přesnější definici pojmu je však nutné k euroskepticismu přistoupit z více směrů. Kaniok přistupuje k definici ze dvou pohledů – negativního a pozitivního vymezení euroskepticismu.

V případě vymezení negativního využívá poznatky Paula Taggarta a Alekse Szczerbiaka. Jde o výčet případů, které někdy bývají označovány za projevy euroskepticismu, avšak o euroskepticismus se nejedná. Zjednodušeně lze tedy říci, že negativní vymezení stanovuje to, co euroskepticismem není. Taggart a Szerbiak uvádějí tyto čtyři situace, které nelze označit za euroskepticismus: a) kritika EU za neschopnost obhájit či prosadit národní zájmy země; b) kritika některé partikulární společné politiky EU; c) odpor proti rozšiřování EU; d) kritika EU za to, že je nedostatečně prointegrační a nedemokratická.⁶³

U pozitivního vymezení – tedy určení toho, co euroskepticismus definuje, nastává již zmiňovaný problém se složitou uchopitelností pojmu. Podle Kanioka je euroskepticismus natolik široce rozkročen mezi mnoha subjekty různého ražení (kdy se k euroskepticismu hlásí strany krajně pravicové, krajně levicové i středové), že spíše než ideologií je jakýmsi postojem, který nabývá řady podob.⁶⁴ K tomu, aby byl pojem euroskepticismus snáze použitelný, lze jeho pozitivní vymezení uchopit ze stranické úrovně. Tedy jako součást programu politických stran.

V rámci stranické úrovně vytvořili politologové Paul Taggart a Aleks Szczerbiak základní typologii euroskepticismu, která odlišuje euroskepticismus „tvrdý“ a „měkký“. „Tvrdý“ euroskepticismus se projevuje v případech zásadní opozice vůči Evropské unii a evropské integraci. Zastánci tvrdého euroskepticismu se snaží prosadit názor, že by daná země měla z Evropské unie vystoupit. Politika země by podle tvrdého euroskepticismu

⁶⁰ TOPALOFF, Liubomir K. *Political Parties and Euroscepticism*. Basingstoke: Palgrave Macmillan, 2012. ISBN 978-0-230-36176-8, str. 19

⁶¹ KANIOK, Petr. *Evropeanisté, eurogovernmentalisté a euroskeptici: reflexe euroskepticismu a jeho stranických projevů*. [online]. Brno, 2006 [cit. 2015-05-01]. Dostupné z http://is.muni.cz/th/12188/fss_d/. Disertační práce. Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií, str. 15-16

⁶² KANIOK, Petr, ref. 61, str. 16

⁶³ KANIOK, Petr, ref. 61, str. 16-17

⁶⁴ KANIOK, Petr, ref. 61, str. 17-18

měla být v opozici vůči celému evropskému integračnímu procesu.⁶⁵ „Měkký“ euroskepticismus pak označuje postoj, který v principu nemá námitky vůči procesu evropské integrace nebo členství v Evropské unii jako takovému. Znepokojení ovšem může panovat vůči některým oblastem evropské agendy, případně je nastavená trajektorie Evropské unie chápána jako politika v rozporu s národními zájmy daného státu.⁶⁶

Další autoři pak na typologii euroskepticismu Taggarta a Szczerbiaka reagují a navrhuji určité změny. Tyto další typologie představím jen krátce a využiji k tomu opět poznatky Petra Kanioka. Nejprve na Taggartovo a Szczerbiakovo rozdělení na „tvrdý“ a „měkký“ euroskepticismus reagovali Petr Kopecký a Cas Mudde. Podle nich je definice „měkkého“ euroskepticismu příliš široká a ztrácí výpovědní hodnotu. Dále také není klíčová podpora členství dané země v EU. Na základě toho pak autoři rozpracovávají dělení na čtyři typy postoje vůči Evropské unii: Euroentuziasté, Europragmatici, Euroskeptikové, Euroodmítači. Dalšími reakcemi pak byly typologie Chrise Flooda nebo Nicolò Contiho, kteří rozdělení do kategorií ještě upravili.⁶⁷ S korekcí své vlastní typologie pak v reakci na předchozí autory přišli také Taggart se Szczerbiakem. Jejich revidované pojetí vidí „tvrdý“ euroskepticismus jako „princiální opozici vůči projektu evropské integrace v podobě EU, a to především ve smyslu odmítání transferu moci směrem k nadnárodním institucím.“ „Měkký“ euroskepticismus znamená absenci „princiální kritiky vůči EU, ale (zároveň) přítomnost opozice vůči současné či plánované trajektorii, jejímž obsahem je nárůst kompetencí a suverenity EU.“⁶⁸ Pro potřeby této práce považuji za vhodnou právě upravenou typologii Taggarta a Szczerbiaka, a to mimo jiné z důvodu, že autoři připravili katalogizaci evropských stran právě podle jejich příklonu k „tvrdému“ a „měkkému“ euroskepticismu. Krajně pravicové strany euroskepticismus využívají k prosazování některých svých stěžejních myšlenek – nacionalismu (kdy je podle nich Evropskou unií ohrožován národní stát) a obraně tradičních hodnot (obrana rodiny a strach z migrace).⁶⁹

⁶⁵ TAGGART, Paul a Aleks SZCZERBIAK. The Party Politics of Euroscepticism in EU Member and Candidate States. *SEI Working Paper* [online]. 2002, 51 [cit. 2015-20-04]. Dostupné z:

<https://www.sussex.ac.uk/webteam/gateway/file.php?name=epern-working-paper-6.pdf&site=266>, str. 7

⁶⁶ TAGGART, Paul a Aleks SZCZERBIAK. The Party Politics of Euroscepticism in EU Member and Candidate States. *SEI Working Paper* [online]. 2002, 51 [cit. 2015-20-04]. Dostupné z:

<https://www.sussex.ac.uk/webteam/gateway/file.php?name=epern-working-paper-6.pdf&site=266>, str. 7

⁶⁷ KANIOK, Petr, ref. 61, str. 42-44

⁶⁸ KANIOK, Petr, ref. 61, str. 45-46

⁶⁹ HAVLÍK, Vlastimil. Euroskepticismus a krajně pravicové strany v České republice. *Rexter - Časopis pro výzkum radikalismus, extremismu a terorismu* [online]. 2007, 5(1) [cit. 2015-03-20]. Dostupné z: http://www.casopis.rexter.cz/01-2007/rexter_01_2007-4.pdf, str. 34

2. Evropský parlament

Jelikož se tato práce zabývá krajně pravicovými politickými stranami v rámci Evropského parlamentu (dále také Parlament nebo EP), považuji za vhodné představit blíže tuto instituci. V následující kapitole tedy nejprve stručně popíši vývoj, pravomoci a strukturu Evropského parlamentu. Poté se zaměřím na problematiku voleb a konečně také na fungování a roli politických skupin v EP.

Evropský parlament stojí na základech Společného shromáždění Evropského sdružení uhlí a oceli, založeného roku 1952.⁷⁰ V roce 1958 došlo ke změně názvu, kdy byla schválena rezoluce, hovořící o Evropském parlamentním shromáždění. Další rezoluce z roku 1962 upravila název znovu, tentokrát na v současnosti používaný Evropský parlament.⁷¹ Je však nutné doplnit, že k oficiálnímu přejmenování v právní rovině došlo až v roce 1987, kdy vstoupil v platnost Jednotný evropský akt (JEA).⁷² Právě tato smlouva znamenala významné posílení kompetencí Parlamentu a upravovala postavení Parlamentu a Rady.⁷³ Zároveň umožnil JEA Parlamentu podílet se na legislativě.⁷⁴ V průběhu dalších let se postavení EP dále posilovalo a bylo upravováno jeho fungování. Smlouva o EU (neboli Maastrichtská smlouva), která vstoupila v platnost v roce 1993, zavedla mimo jiné proceduru spolurozhodování. Podstatou této procedury bylo tzv. parlamentní veto, kdy může Parlament vyjádřit odlišné stanovisko než Rada a zabránit schválení určitého aktu. Amsterodamská smlouva (1993), Smlouva z Nice (2003) a Lisabonská smlouva (2009) se pak vedle posilování pravomocí EP věnují také jeho složení, respektive stanovování počtu poslanců.⁷⁵ Před evropskými volbami v roce 2014 měl Parlament poslanců 766 (po přistoupení Chorvatska k EU v roce 2013). Na volební období 2014-2019 byl pak počet poslanců snížen a stanoven na 751.

2.1. Volby do Evropského parlamentu

Přímé volby do Evropského parlamentu byly zavedeny v roce 1979.⁷⁶ Do tohoto roku jmenovaly poslance Evropského parlamentu vnitrostátní parlamenty členských států a

⁷⁰ FIALA, Petr a Markéta PITROVÁ. *Evropská unie*. 2., doplněné a aktualizované vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2010. ISBN 978-80-7325-223-6, str. 308

⁷¹ DOČKAL, V., P. KANIOK a J. ZÁVĚŠICKÝ. *Evropský parlament*. Brno: Masarykova univerzita, 2007. ISBN 978-80-210-4329-9, str. 21-22

⁷² FIALA, Petr a Markéta PITROVÁ, ref. 70, str. 312

⁷³ FIALA, Petr a Markéta PITROVÁ, ref. 70, str. 317

⁷⁴ DOČKAL, V., P. KANIOK a J. ZÁVĚŠICKÝ, ref. 71, str. 29

⁷⁵ FIALA, Petr a Markéta PITROVÁ, ref. 70, str. 128, 318-320

⁷⁶ DOČKAL, V., P. KANIOK a J. ZÁVĚŠICKÝ, ref. 71, str. 35

všichni poslanci zastávali dvojí mandát.⁷⁷ Již od prvních voleb se řešila otázka přijetí jednotného evropského volebního systému. V průběhu let bylo vytvořeno několik návrhů, jak volební systém do Evropského parlamentu učinit jednotným, včetně snah o vytvoření celoevropských stran.⁷⁸ Podoba evropských voleb ovšem zůstává taková, že si členské státy mohou v rámci mezí upravovat volební proceduru podle vlastních pravidel. Právním dokumentem, který stanovuje podobu voleb je *Akt o volbě členů Evropského parlamentu ve všeobecných a přímých volbách* (dále Akt). Tento dokument stanovuje tři základní pravidla evropských voleb:

- V každém členském státu jsou členové Evropského parlamentu voleni podle zásad poměrného zastoupení na základě kandidátních listin nebo jednotlivých převoditelných hlasů.
- Členské státy mohou umožnit hlasování na základě kandidátní listiny s přednostními hlasy postupem, který si stanoví.
- Volby probíhají všeobecným a přímým hlasováním a musí být svobodné a tajné.

Dále je v Aktu Článkem 5 stanovena podoba funkčního období Parlamentu (pětileté období). Členské země mohou podle Aktu zřizovat pro volby do Evropského parlamentu volební obvody, nebo jiným způsobem dále členit své volební oblasti, aniž tím je celkově dotčen poměrný charakter volebního systému. Prvky volebního postupu, které nejsou přímo zmíněny v Aktu, se v každém členském státě řídí jeho vlastními vnitrostátními předpisy. Tyto předpisy však nesmí narušit poměrný charakter volebního systému.⁷⁹ V roce 2014 se volby do Evropského parlamentu konaly v termínu 22. -25. května.⁸⁰

V souvislosti s charakterem voleb do Evropského parlamentu se často používá termín volby druhého řádu. S tímto konceptem přišli Karheinz Reiff a Hermann Schmitt při analýze prvních přímých evropských voleb. Myšlenka voleb druhého řádu však vychází již z pozorování amerických „mid-term“ voleb a německých regionálních voleb. Teorie voleb druhého řádu předpokládá, že voliči považují evropské volby za méně důležité než volby

⁷⁷ Přehled parlamentu a voleb. *Evropský parlament* [online]. 2013 [cit. 2015-05-14]. Dostupné z: <http://www.elections2014.eu/cs/press-kit/content/20131112PKH24411/html/P%C5%99ehled-Parlamentu-a-voleb-2014>

⁷⁸ DOČKAL, V., P. KANIOK a J. ZÁVĚŠICKÝ, ref. 71, str. 37-38

⁷⁹ AKT o volbě členů Evropského parlamentu ve všeobecných a přímých volbách. *Evropský parlament* [online]. 1. března 2012 [cit. 2015-02-25]. Dostupné z: <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+REPORT+A7-2012-0027+0+DOC+XML+V0//CS>

⁸⁰ Přehled parlamentu a voleb, ref. 77

do národních parlamentů. Tento fakt má za následek několik momentů, které volby do Evropského parlamentu charakterizují:

- účast ve volbách do EP je nižší než ve volbách do národních parlamentů
- voliči chápou evropské volby jako možnost projevit nesouhlas s politikou vlády na národní úrovni a to i přesto, že na ni tyto volby nemají vliv
- voliči se u voleb do EP nerozhodují strategicky, ale volí spíše podle emocí⁸¹

Nízká volební účast, větší chuť voličů dát hlas malým nebo protestním stranám a nižší mobilizační potenciál kandidátů do Evropského parlamentu pak může nahrávat i některým krajně pravicovým stranám, které se díky evropským volbám mohou zviditelnit.

2.2. Politické skupiny v Evropském parlamentu

Pro potřeby této práce je z hlediska fungování Evropského parlamentu klíčový princip politických skupin. Nejprve je ovšem nutné určit přesnou definici politické skupiny, aby nedocházelo k zaměňování politické skupiny a politické strany na evropské úrovni. Někteří autoři (např. Petr Fiala) používají k odlišení těchto pojmů výrazu frakce, který je v podstatě synonymem k politické skupině.⁸² Jednací řád EP pak přímo uvádí pojem politická skupina, kterého se v textu budu držet.⁸³ Dočkal, Kaniok a Závěšický definují politickou skupinu v EP jako „agregátora národních politických stran, které se v ní sdružují na základě sdílené ideové profilace a vidiny získání materiálních, finančních a politických výhod.“⁸⁴ Mezi tyto zmíněné výhody patří například možnost vlastního sekretariátu, administrativního zázemí a využívání finančních prostředků z rozpočtu Parlamentu.⁸⁵ Politickou skupinu lze tedy přirovnat k poslaneckému klubu národního parlamentu, přičemž však politické skupiny v EP disponují často většími možnostmi a větší silou, než národní poslanecké kluby (například při organizaci rozpravy atd.). Politickým skupinám

⁸¹ MARSH, Michael. *Vote Switching in European Parliament Elections: Evidence from June 2004*. In: SCHMITT, Hermann. *European Parliament Elections after Eastern Enlargement*. Abingdon: Routledge, 2010. ISBN 978-0-415-55675-0, str. 102

⁸² FIALA, Petr a Markéta PITROVÁ, ref. 70, str. 338-339

⁸³ Jednací řád Evropského parlamentu. *Evropský parlament* [online]. 2015 [cit. 2015-05-14]. Dostupné z: <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+RULES-EP+20150428+TOC+DOC+XML+V0//CS>, čl. 32

⁸⁴ DOČKAL, V., P. KANIOK a J. ZÁVĚŠICKÝ, ref. 71, str. 65

⁸⁵ Jednací řád Evropského parlamentu, ref. 83, čl. 33

také náleží výlučné právo navrhnout kandidáty při volbě předsedy EP nebo při obsazování výborů.⁸⁶

Politické strany na evropské úrovni, případně strany panevropské nebo eurostrany, pak představují platformu pro spolupráci národních politických stran v nadnárodním prostředí na základě stejné či podobné ideové orientace a to nejen na půdě Evropského parlamentu.⁸⁷

2.2.1. Vznik a fungování

Jednací řád EP stanovuje několik podmínek, na základě kterých mohou politické skupiny na půdě Evropského parlamentu fungovat. Možnost poslanců se do politických skupin sdružovat podle politické příslušnosti je uvedena hned v prvním bodě článku 32, přičemž je zmíněno, že Parlament politickou příslušnost poslanců v rámci skupiny obvykle neposuzuje.

Politická skupina musí být tvořena poslanci zvolenými nejméně v jedné čtvrtině členských států.⁸⁸ Tato podmínka má podporovat seskupení s mnohonárodnostním složením a tudíž podporovat charakter EP jako supranacionálního orgánu.⁸⁹ Nejnižší možný počet poslanců pak jednací řád stanovuje na dvacet pět.

Jestliže přestane politická skupina splňovat předchozí podmínku, tedy minimální počet poslanců, nebo minimální zastoupení členských států, může ve své existenci pokračovat do nejbližšího ustavujícího zasedání Parlamentu za předpokladu, že poslanci nadále zastupují nejméně jednu pětinu členských států a že skupina existuje déle než rok.

Pokud je rozhodnuto o vytvoření poslanecké skupiny, je nutné toto oznámit předsedovi Parlamentu formou prohlášení, které musí obsahovat: název skupiny, jména jejích členů a jména členů předsednictva. Toto prohlášení je následně zveřejněno v Úředním věstníku Evropské unie. V neposlední řadě platí, že poslanec nemůže být členem více politických skupin zároveň.⁹⁰

2.2.2. Přehled politických skupin v současném Evropském parlamentu

Ve volebním období 2014 – 2019 funguje k 1. 5. 2015 v Evropském parlamentu sedm politických skupin, respektive sedm skupin s konkrétní ideologickou základnou a jedna

⁸⁶ FIALA, P., M. MAREŠ a P. SOKOL. *Eurostrany: Politické strany na evropské úrovni*. Brno: Společnost pro odbornou literaturu – Barrister & Principal, 2007. ISBN 978-80-87029-05-3, str. 197-198

⁸⁷ FIALA, P., M. MAREŠ a P. SOKOL, ref. 86, str. 13-16

⁸⁸ Jednací řád Evropského parlamentu, ref. 83, čl. 32

⁸⁹ FIALA, Petr a Markéta PITROVÁ, ref. 70, str. 339

⁹⁰ Jednací řád Evropského parlamentu, ref. 83, čl. 32

skupina složená z nezařazených poslanců. Nezařazeným poslancům se budu věnovat v kapitole 2.2.3 Nezařazení poslanci, jelikož je tato skupina specifická a je rovněž podstatná z pohledu krajně pravicových stran. Nejprve bych ovšem chtěl politické skupiny Evropského parlamentu krátce představit. U každé z nich uvedu ideologický rámec, ke kterému se hlásí, nejvýznamnější zastoupené strany a její sílu v současném Parlamentu podle počtu mandátů. Jednotlivé skupiny budou seřazeny podle toho, kolik křesel v Evropském parlamentu získaly po volbách v roce 2014. Skupinám, které se týkají krajně pravicových stran, se pak budu věnovat také v kapitole Krajně pravicové strany v Evropském parlamentu.

Poslanecký klub Evropské lidové strany (Křesťanských demokratů)

Poslanecký klub Evropské lidové strany (dále také EPP) je s 219 poslanci (ke 2. 5. 2015)⁹¹ nejsilnější skupinou v Evropském parlamentu. Předsedou klubu EPP je Manfred Weber. Ideově se Evropská lidová strana hlásí ke křesťansko-demokratickým hodnotám a na pravolevém politickém spektru zaujímá středo-pravicovou pozici.⁹² Do evropských voleb 2014 kandidovaly strany sdružené, nebo usilující o zařazení do EPP se záměrem vytvořit „reformní program pro budoucnost Evropy, který zvýší její konkurenceschopnost a hospodářský růst, zajistí tvorbu pracovních míst a znovu získá důvěru evropských občanů.“⁹³ PPE se mimo jiné hlásí k zastáncům jednotného evropského trhu a evropské integrace.⁹⁴ Mezi politické strany na národní úrovni, které do této skupiny patří, spadá například německá Křesťanskodemokratická unie, francouzská Unie pro lidové hnutí, Lidová strana Španělska, Fidesz – Maďarská občanská unie nebo polská Občanská platforma.⁹⁵

⁹¹ Poslanci EP. *Evropský parlament* [online]. [cit. 2015-03-23]. Dostupné z: <http://www.europarl.europa.eu/meps/cs/hemicycle.html>

⁹² Annual Activity Report 2014 of the EPP Group in the EP. In: *EPP Group in the European Parliament* [online]. Press & Communications Service, 2014 [cit. 2015-03-14]. Dostupné z: <http://www.eppgroup.eu/cs/publikace>

⁹³ Politické skupiny. *Evropský parlament* [online]. 2014 [cit. 2015-03-24]. Dostupné z: <http://www.elections2014.eu/cs/new-parliament/political-groups>

⁹⁴ Reformní program pro budoucnost Evropy. In: *EPP Group in the European Parliament* [online]. 2014 [cit. 2015-04-01]. Dostupné z: <http://www.eppgroup.eu/sites/default/files/download/priorities/cs.pdf>

⁹⁵ Vademecum of the Members of the EPP Group in the EP. 2014. In: *EPP Group in the European Parliament* [online]. Press & Communications Service [cit. 2015-04-01]. Dostupné z: <http://www.eppgroup.eu/publications>

Skupina progresivní aliance socialistů a demokratů v Evropském parlamentu

Skupina progresivní aliance socialistů a demokratů v Evropském parlamentu (zkráceně S&D) zaujímá 190 z celkových 751 křesel. Jde o skupinu sdružující převážně socialistické a sociálně demokratické strany. Její politická pozice je tedy na levici. Volební program v roce 2014 obsahoval myšlenky založené na zásadách svobody, rovnosti, solidarity, rozmanitosti a sociální spravedlnosti.⁹⁶ Členské strany S&D podporují evropskou integraci.⁹⁷ Patří mezi ně například Sociálnědemokratická strana Německa (SPD), italská Demokratická strana, britská Labour Party nebo francouzská Socialistická strana.⁹⁸ Předsedou společenství socialistů a demokratů je Gianni Pittella.⁹⁹

Skupina evropských konzervativců a reformistů

Třetí největší politickou skupinou v Parlamentu je Skupina evropských konzervativců a reformistů (ECR), která sdružuje celkem 72 poslanců.¹⁰⁰ Tato skupina sama sebe označuje jako eurorealisty¹⁰¹, vzhledem k představené typologii Taggarta a Sczerbiaka v kapitole 1.3.6 Euroskepticismus, je možné ECR označit jako zastávce „měkkého“ euroskepticismu. Ve svém programu se mimo jiné hlásí k pravicovým hodnotám jako je slabý stát, nízké daně nebo důležitá role rodiny.¹⁰² Program do evropských voleb 2014 obsahoval myšlenku, aby „EU vykročila novým směrem a opět začala odvádět svou práci: jak v hospodářství, tak pro své občany.“¹⁰³ Do řad skupiny ECR patří například britská Konzervativní strana, euroskeptická Alternativa pro Německo nebo polská strana Právo a spravedlnost.¹⁰⁴ Předsedou ECR je Syed Kamall.¹⁰⁵

⁹⁶ Politické skupiny, ref. 93

⁹⁷ DOČKAL, V., P. KANIOK a J. ZÁVĚŠICKÝ, ref. 71, str. 69

⁹⁸ Poslanci EP, ref. 91

⁹⁹ S&D President. *Socialists & Democrats* [online]. 2013 [cit. 2015-03-14]. Dostupné z: <http://www.socialistsanddemocrats.eu/sd-president>

¹⁰⁰ Poslanci EP, ref. 91

¹⁰¹ ABOUT THE ECR GROUP. *ECR Group* [online]. 2012 [cit. 2015-03-14]. Dostupné z: <http://ecrgroup.eu/about-us/the-ecr-in-the-european-parliament/>

¹⁰² The Prague Declaration. *ECR Group* [online]. 2012. [cit. 2015-03-14]. Dostupné z: <http://ecrgroup.eu/policy/the-prague-declaration/>

¹⁰³ Politické skupiny, ref. 93

¹⁰⁴ YOUR MEPS. *ECR Group* [online]. 2012 [cit. 2015-03-14]. Dostupné z: <http://ecrgroup.eu/mep-locator/>

¹⁰⁵ LEADERSHIP. *ECR Group* [online]. 2012 [cit. 2015-03-14]. Dostupné z: <http://ecrgroup.eu/leadership/>

Aliance liberálů a demokratů pro Evropu

Celkem 69 poslanců sdružuje v Evropském parlamentu skupina Aliance liberálů a demokratů pro Evropu (ALDE). Skupina je založená na společných liberálních hodnotách individuální svobody, se kterými souvisí například volný pohyb osob.¹⁰⁶ Před evropskými volbami 2014 deklarovala ALDE potřebu silnější a stabilnější Evropské unie, která má zároveň „hájit základní práva a svobody, rovnoprávnost a nediskriminaci občanů.“¹⁰⁷ Předsedou Aliance liberálů a demokratů pro Evropu je Guy Verhofstadt¹⁰⁸ a skupina je tvořena převážně liberálně demokratickými stranami, mezi které patří například německá Svobodná demokratická strana nebo francouzské Demokratické hnutí.¹⁰⁹

Evropská sjednocená levice a Severská zelená levice

Celkem 52 poslanců z komunistických a postkomunistických stran spadá do skupiny Evropská sjednocená levice a Severská zelená levice (GUE-NGL). Důležitou součástí této skupiny jsou skandinávské levicové strany, které vedle sociálních otázek akcentují také ochranu životního prostředí.¹¹⁰ Před volbami 2014 se tato skupina stavěla například proti úsporným opatřením EU.¹¹¹ Vzhledem k pohledu GUE-NGL na Evropskou unii jako na jednoho z viníků ekonomické a environmentální krize lze tuto skupinu řadit k „měkkým“ euroskeptikům. Předsedkyní je Gabi Zimmer a skupinu tvoří například řecká SYRIZA, španělská strana Podemos nebo německá Die Linke.¹¹²

Zelení/Evropská svobodná aliance

Převážně environmentalistické strany se v Evropském parlamentu spojily do politické skupiny Zelení/Evropská svobodná aliance (Greens–EFA). Vedle zástupců jednotlivých stran Zelené stranické rodiny je v této skupině zastoupeno také několik regionalistických stran.¹¹³ Počet poslanců, které Greens–EFA zastupuje, je po volbách 2014 roven číslu 50. Do těchto voleb kandidovaly Zelené a regionalistické strany s programem zahrnujícím

¹⁰⁶ Civil Liberties. *ALDE* [online]. [cit. 2015-03-14]. Dostupné z: <http://www.alde.eu/key-priorities/civil-liberties/>

¹⁰⁷ Politické skupiny, ref. 93

¹⁰⁸ ALDE Presidency. *ALDE* [online]. [cit. 2015-03-15]. Dostupné z: <http://www.alde.eu/alde-group/presidency-president-vice-presidents/>

¹⁰⁹ Poslanci EP, ref. 91

¹¹⁰ DOČKAL, V., P. KANIOK a J. ZÁVĚŠICKÝ, ref. 71, str. 70

¹¹¹ Politické skupiny, ref. 93

¹¹² Poslanci EP, ref. 91

¹¹³ DOČKAL, V., P. KANIOK a J. ZÁVĚŠICKÝ, ref. 71, str. 70

ochranu životního prostředí, rovné příležitosti a myšlenku otevřené Evropské unie. Spolupředsednictví této skupiny si mezi sebou dělí Rebbeca Harms a Philippe Lamberts.¹¹⁴ Do Greens–EFA patří například německá strana Spojenectví 90/Zelení, švédští Zelení nebo Skotská národní strana.¹¹⁵

Skupina „Evropa Svobody a Přímé Demokracie“

Europskeptická Skupina „Evropa Svobody a Přímé Demokracie“ (EFDD) sdružuje v Evropském parlamentu 47 poslanců.¹¹⁶ Skupina se hlásí k podpoře kulturních, historických a náboženských tradic jednotlivých národů a jejich právu chránit proti ohrožení těchto hodnot své hranice. Zároveň ale ve svých stanovách odmítá antisemitismus, xenofobii a další formy diskriminace.¹¹⁷ EFDD kritizuje byrokratizaci Evropy a odmítá vytváření jediného centralizovaného evropského superstátu.¹¹⁸ O předsednictví skupiny se dělí Nigel Farage a David Borrelli. Pod EFDD spadá mimo jiné britská UKIP, italské Hnutí pěti hvězd nebo Švédští demokraté.¹¹⁹

2.2.3. Nezařazení poslanci

Členové parlamentu, kteří nepůsobí v žádné politické skupině, se sdružují ve skupině Nezařazení poslanci (NI). Tito poslanci mají podle článku 35 Jednacího řádu Evropského parlamentu právo na vlastní sekretariát.¹²⁰ Přístup k materiálnímu a organizačnímu zázemí je nezařazeným poslancům zajištěn. Pozice pro politické manévrování je ovšem u Nezařazených o něco méně výhodná.¹²¹ Zároveň jsou prostředky poskytované Parlamentem nižší, než u politických skupin. Tuto nevýhodu se někdy poslanci snaží obejít zakládáním „technických skupin“, které neberou ohled na jejich politickou orientaci.¹²² Ačkoliv je patrné, že skupina Nezařazených není z principu nijak ideologicky vyhrazena, v současné době seskupuje, až na výjimky, poslance z krajně pravicových stran. Pro ilustraci zmíním některé strany, které jsou zde zastoupeny, přičemž těm krajně pravicovým se budu věnovat v dalších částech mé práce. Do Nezařazených se tedy řadí 52 poslanců ze

¹¹⁴ Politické skupiny, ref. 93

¹¹⁵ Poslanci EP, ref. 91

¹¹⁶ Poslanci EP, ref. 91

¹¹⁷ Charter. *EFDDGroup* [online]. 2014 [cit. 2015-03-20]. Dostupné z: <http://www.efddgroup.eu/about-us/our-charter>

¹¹⁸ Politické skupiny, ref. 93

¹¹⁹ Poslanci EP, ref. 91

¹²⁰ Jednací řád Evropského parlamentu, ref. 83, čl. 35

¹²¹ DOČKAL, V., P. KANIOK a J. ZÁVĚŠICKÝ, ref. 71, str. 72

¹²² FIALA, P., M. MAREŠ a P. SOKOL, ref. 86, str. 199

stran, jako je například francouzská Národní fronta, maďarský Jobbik, Svobodná strana Rakouska nebo řecký Zlatý úsvit, ale i Komunistická strana Řecka.¹²³

Tabulka 1: Přehled skupin v Evropském parlamentu

Politická skupina	Zkratka	Počet poslanců
Poslanecký klub Evropské lidové strany (Křesťanských demokratů)	EPP	219
Skupina progresivní aliance socialistů a demokratů v Evropském parlamentu	S&D	190
Skupina evropských konzervativců a reformistů	ECR	72
Aliance liberálů a demokratů pro Evropu	ALDE	69
Evropská sjednocená levice a Severská zelená levice	GUE-NGL	52
Zelení/Evropská svobodná aliance	Greens-EFA	50
Skupina „Evropa Svobody a Přímé Demokracie“	EFDD	47
Nezařazení poslanci	NI	52

Zdroj: Vlastní zpracování na základě <http://www.europarl.europa.eu/meps/cs/crosstable.html>

3. Krajně pravicové strany v Evropském parlamentu

V této kapitole se budu věnovat konkrétní podobě situace v Evropském parlamentu z pohledu krajní pravice. Nejprve představím historický přehled zastoupení krajně pravicových stran v Evropském parlamentu a především jejich sdružování do politických skupin. V podkapitole 3.2 popíši volební zisky krajní pravice v evropských volbách 2014, jejich sílu v podobě mandátů v Parlamentu a zastoupení jednotlivých subjektů. V další podkapitole představím tři krajně pravicové strany – Národní frontu, Stranu nezávislosti Spojeného království a Zlatý úsvit. Pokusím se nastínit vznik a vývoj těchto stran až do dnešní podoby. Následně pak na příkladu těchto tří zástupců krajní pravice popíši rozdíly v rétorice jednotlivých proudů, které mají vliv na schopnost, respektive neschopnost sestavit jednotnou krajně pravicovou politickou skupinu Evropského parlamentu. Zaměřím se na povolební vyjednávání, které nakonec skončilo neúspěchem – jednotná krajně pravicová politická skupina v Evropském parlamentu nevznikla.

¹²³ Poslanci EP, ref. 91

3.1. Situace před volbami 2014

Spolupráce krajně pravicových skupin je na transnacionální úrovni poměrně složitá. Brání jí nejen ideologická roztržitost krajní pravice, ale také nacionalismus, který - v podobě jak ho chápe krajní pravice - logicky vede k nevraživosti mezi jednotlivými národy a tím komplikuje spolupráci na stranické úrovni. Přesto se v historii několikrát podařilo vytvořit jednotnou krajně pravicovou skupinu v Evropském parlamentu. Ke spolupráci na nadnárodní úrovni vede krajně pravicové strany snaha společně potlačovat globalizaci a chránit národní státy. Ta se někdy projeví i v utváření mezinárodních sítí krajně pravicových stran také mimo Evropský parlament.¹²⁴ Nelze však opominout ani fakt, který jsem zmínil v kapitole věnované politickým skupinám, tedy to, že krajně pravicové strany hledají cesty jak v Evropském parlamentu spolupracovat i proto, že jim tato spolupráce může zajistit finanční a politické výhody.

Po druhých přímých volbách do EP v roce 1984 se s velkým přispěním úspěchu Národní fronty zformovala skupina „Evropská pravice“. Národní fronta byla v této skupině zastoupena 10 poslanci, k nimž přibyli ještě poslanci za řeckou Národní politickou unii a Italské sociální hnutí – Národní právo (MSI-DN).¹²⁵ Volby v roce 1989 přinesly změnu názvu krajně pravicové politické skupiny na „Technická frakce evropské pravice“. Skupinu opět tvořilo nejvíce poslanců z Národní fronty, které doplnili zástupci německých Republikánů a jeden poslanec Vlámského bloku. Vzhledem ke sporům mezi Republikány a MSI-DN, se italská krajní pravice do skupiny nezapojila. Na počátku devadesátých let však začaly mezi krajně pravicovými subjekty rezonovat spory. Ty vyústily v neschopnost vytvořit společnou politickou skupinu po volbách v roce 1994. Část poslanců se přesunula do jiných skupin, zbytek – včetně 11 poslanců Národní fronty – se přesunul k Nezařazeným. Zároveň se projeví i spory na rétorické úrovni, kdy předseda Svobodné strany Rakouska (FPÖ) Jörg Haider odmítl spolupráci s předsedou Národní fronty Jean-Marie Le Penem, přičemž prohlásil, že na rozdíl od Le Pena není rasista. FPÖ zůstala taktéž mezi Nezařazenými.¹²⁶

Opětovné odmítnutí spolupráce FPÖ s Národní frontou v roce 1999 znamenalo další marný pokus vytvořit čistě krajně pravicovou politickou skupinu. Poslancům Národní fronty, Vlámského bloku a Italského sociálního hnutí – Planoucí trikolora se však podařilo získat poslance italských subjektů Liga severu (LN) a Lista Bonino a jednoho poslance

¹²⁴ CAIANI, M., D. DELLA PORTA a C. WAGEMANN, ref. 32, str. 184

¹²⁵ FIALA, P., M. MAREŠ a P. SOKOL, ref. 86, str. 173

¹²⁶ FIALA, P., M. MAREŠ a P. SOKOL, ref. 86, str. 174

Italské socialistické strany, k vytvoření skupiny s názvem „Technická frakce nezávislých poslanců – smíšená skupina“. Ta byla ovšem Parlamentem rozpuštěna s poukazem na její „účelovost“ a vnitřní „nehomogenitu“, následně Soudní dvůr toto rozpuštění zrušil, skupina se však poté rozpadla sama a její poslanci přešli k Nezařazeným. Evropské volby v roce 2004 nepřinesly krajní pravici výraznější úspěch, a tak se opět nepodařilo sestavit jednotnou politickou skupinu. Většina krajně pravicových poslanců tak opět nebyla k žádné skupině zařazena. V témže roce však vznikla euroskeptická skupina „Nezávislost/Demokracie“, která se formovala kolem strany UKIP. Zastoupena byla také Liga severu nebo Liga polských rodin.¹²⁷

Po vstupu Bulharska a Rumunska do Evropské unie v roce 2007 se prostor pro manévrování rozšířil. Díky příchodu poslanců krajně pravicových subjektů Strana Velkého Rumunska a bulharského Národního svazu – Ataka mohla vzniknout skupina EP s názvem „Identita, tradice, suverenita“ (ITS). Do jejích struktur se zapojili poslanci Národní fronty, Vlámského zájmu (nástupce úředně rozpuštěného Vlámského bloku), italských stran Nová síla a Sociální aliance a Svobodné strany Rakouska. Zanedlouho po vzniku skupiny se však projeví rozpory mezi Stranou Velkého Rumunska a italskou Sociální aliancí kvůli protirumunské rétorice Alessandry Mussolini. Krize vyvrcholila rozpadem politické skupiny v listopadu 2007. O vzniku společného krajně pravicového subjektu na půdě Evropského parlamentu se uvažovalo i před volbami v roce 2009. Po volbách však zůstala krajní pravice rozštěpená a většina krajně pravicových poslanců zůstala ve skupině Nezařazených.¹²⁸ Zároveň byl vytvořen následovník euroskeptické skupiny „Nezávislost/Demokracie“, tedy „Evropa svobody a demokracie“, která se od svého předchůdce posunula více doprava, když do skupiny přešla například Liga severu.¹²⁹

3.2. Volby 2014 z pohledu krajní pravice

Volby do Evropského parlamentu v roce 2014 znamenaly úspěch především pro dva zástupce krajně pravicových stran. Po čtyřiaadvaceti křeslech v Parlamentu získala francouzská Národní fronta a Strana nezávislosti Spojeného království.¹³⁰ Tyto strany navíc ve francouzských, respektive britských volbách zvítězily a porazily tak etablované

¹²⁷ FIALA, P., M. MAREŠ a P. SOKOL, ref. 86, str. 176

¹²⁸ MAREŠ, Miroslav. Transnacionální spolupráce krajní pravice ve středovýchodní Evropě. In: *Centrum pro európske a severoatlantické vzťahy* [online]. 2012 [cit. 2015-05-06]. Dostupné z: <http://cenaa.org/wp-content/uploads/2012/12/Anal%C3%BDza-Mare%C5%A1-final.pdf>, str. 20

¹²⁹ UKIP forms new Eurosceptic group. BBC [online]. July 1, 2009 [cit. 2015-05-07]. Dostupné z: <http://news.bbc.co.uk/2/hi/europe/8129312.stm>

¹³⁰ K 13. 5. 2015 má vzhledem k odchodu poslanců k jiné politické straně respektive nezávislým Národní fronta křesel 23 a UKIP 22.

politické strany. Zisk čtyř mandátů si v Dánsku zajistila také vítězná Dánská lidová strana.¹³¹ Do Parlamentu se dostali i poslanci kandidující za krajně pravicové strany tradičního typu. Tři poslance z řecké strany Zlatý úsvit a tři poslance za maďarský Jobbik doplnil jeden zástupce neonacistické Národnědemokratické strany Německa.¹³² Stranou, která zůstala za předvolebními očekáváními, byla nizozemská Strana pro svobodu. Ta se ve volbách v Nizozemsku umístila až na třetím místě a získala pouhá tři křesla v EP.

Následující tabulka (Tabulka 2) ukazuje procentuální zisky krajně pravicových stran a získané mandáty ve volbách v roce 2014. Zároveň je pro přehlednost uveden rozdíl v těchto výsledcích oproti volbám v roce 2009.

Tabulka 2: Výsledky krajně pravicových stran ve volbách do EP 2014 a srovnání s rokem 2009

Název strany	Stát	Podíl hlasů v %	Rozdíl podílu hlasů v % oproti roku 2009	Počet křesel	Rozdíl počtu křesel oproti roku 2009	Skupina v EP
Svobodná strana Rakouska	Rakousko	19,7	7	4	2	NI
Vlaams Belang (Vlámský zájem)	Belgie	4,1	-5,8	1	-1	NI
Dánská lidová strana	Dánsko	26,6	11,8	4	2	ECR
Národní fronta	Francie	25	18,7	24	21	NI
Národnědemokratická strana Německa	Německo	1	1	1	1	NI
Zlatý úsvit	Řecko	9,4	8,9	3	3	NI
Hnutí za lepší Maďarsko (Jobbik)	Maďarsko	14,7	-0,1	3	0	NI
Liga severu (Lega Nord)	Itálie	6,2	-4	5	-4	NI
Strana pro svobodu	Nizozemsko	13,2	-3,8	4	-1	NI
Švédští demokraté	Švédsko	9,7	6,4	2	2	EFDD
Strana nezávislosti Spojeného království (UKIP)	Velká Británie	26,8	10,7	24	11	EFDD
Celkem křesel v EP				75		

Zdroj: vlastní zpracování na základě <http://www.europarl.europa.eu/elections2014-results/cs/election-results-2014.html>

¹³¹ Na cestě k novému Parlamentu. *Evropský parlament* [online]. 2014 [cit. 2015-03-20]. Dostupné z: <http://www.elections2014.eu/cs/new-parliament>

¹³² HEYMANN, Elinadav. Sudden Rise of Far Right Groups in EU Parliament Rings Alarm Bells Across Europe. *The World Post* [online]. 06/19/2014 [cit. 2015-05-05]. Dostupné z: http://www.huffingtonpost.com/elinadav-heyman/sudden-rise-of-far-right-_b_5512961.html

3.3. Tři krajně pravicové strany jako příklady rétoriky

V této podkapitole představím tři politické strany, které použiji jako zástupce jednotlivých typů krajní pravice, jež jsem si vymezil v teoretické části mé práce. Jedná se o francouzskou Národní frontu, kterou jsem zařadil do postindustriální krajní pravice, dále o britskou Stranu nezávislosti Spojeného království - tu označuji jako moderní krajní pravici – a třetím příkladem je řecký Zlatý úsvit jako představitel tradiční krajní pravice. V popisu těchto stran se zaměřím na jejich historii a rétorické prvky, které je charakterizují.

3.3.1. Národní fronta

Národní fronta (FN) je nejvýznamnějším zástupcem francouzské krajní pravice. Oproti dvěma dalším stranám představeným v této části práce působí na politické scéně FN nejdéle. Strana byla založena v roce 1972 jako součást krajně pravicového hnutí Ordre Nouveau (Nový řád), které sdružovalo militantní příznivce antikomunismu a xenofobních postojů a zároveň odpůrce demokratického systému.¹³³ Ordre Nouveau však nebylo hnutím jednotným a dělilo se v podstatě na dvě křídla. K militantnímu a revolucionářskému křídlu se zformovala konzervativní, populistická opozice, kterou představovala právě Národní fronta v čele s Jean-Marie Le Penem. Záměrem Národní fronty bylo operovat v rámci legality a slibné vyhlídky měl straně zaručit Le Pen jako lídr, který nebyl spojován s neofašismem.¹³⁴ V roce 1973 bylo hnutí Ordre Nouveau rozpuštěno a protivníci Le Penova křídla se snažili Národní frontu z posledních sil poškodit. Tyto problémy měly za následek nízkou volební podporu jak Národní fronty, tak samotného Le Pena, který kandidoval v prezidentských volbách 1974. Se špatnými volebními výsledky se FN potýkala až do počátku 80. let. Vzestup strany se začal projevovat nejprve v municipálních volbách v letech 1982 a 1983 a vyvrcholil ve volbách do Evropského parlamentu 1984, kdy Národní fronta získala přes jedenáct procent hlasů.¹³⁵ V evropských volbách strana těžila z charakteru evropských voleb jako voleb druhého řádu a zároveň využila poměrného volebního systému.¹³⁶ Úspěch strana zopakovala i v roce 1986 ve volbách do francouzského Národního shromáždění. V něm získala díky experimentu s poměrným

¹³³ BETZ, Hans-Georg. *Radical right-wing populism in Western Europe*. New York: St. Martin's Press, 1994. ISBN 0-312-12195-4, str. 13

¹³⁴ IGNAZI, Piero, ref. 7, str. 90

¹³⁵ BETZ, Hans-Georg, ref. 133, str. 14-15

¹³⁶ IGNAZI, Piero, ref. 7, str. 95

volebním systémem 35 křesel.¹³⁷ Díky těmto výsledkům se Národní fronta zviditelnila na politické scéně a v následujících volbách dosahovala podobných úspěchů. Vzestupu strany pomohla krize etablovaných stran a také protestní nálady ve společnosti (což se dá přirovnat i k úspěchu strany v roce 2014). Hlavní rétorickou složku – problém imigrantů – navíc v 80. letech neakcentovala žádná z etablovaných stran, čehož FN využila.¹³⁸ Zřejmě největšího úspěchu, alespoň co se týče zviditelnění, dosáhla Národní fronta v roce 2002. V prezidentských volbách postoupil Jean-Marie Le Pen do druhého kola a vyvolal tak šokované reakce v tisku a na veřejnosti.¹³⁹

Xenofobie definuje politický program Národní fronty v období Jean-Marie Le Pena. Imigranti byli v rétorice strany označováni jako zdroj veškerých problémů Francie. Zároveň se ale strana snažila nepůsobit jako zastávce biologického rasismu, přičemž se zaměřovala spíše na rétoriku rasismu kulturního – národy jsou kulturně rozdílné a neměly by se mísit. Snahu vymanit se z nálepky rasistické strany však Jean-Marie Le Pen v některých případech poměrně zdatně podkopával. Například výrokem „Některé rasy jsou si více rovny než ostatní“¹⁴⁰ nebo nechvalně známým prohlášením o tom, že plynové komory považuje za pouhý detail druhé světové války.¹⁴¹

Do nové fáze se Národní fronta dostala po 16. lednu 2011. „Otec zakladatel“ Jean-Marie Le Pen přenechal předsednickou pozici své dceři Marine Le Penové, jejíž volba proběhla na kongresu strany. Se změnou ve vedení se poněkud upravila rétorika, s jakou Národní fronta vystupuje. Stejnou ideologii jako otec zastává Marine Le Penová v případě odporu k imigrantům a Islámu a také v podobě „tvrdého“ euroskepticismu. Současná předsedkyně strany se ale snaží odstranit nálepkou antisemitismu, kterou na Národní frontě Jean-Marie Le Pen zanechal.¹⁴²

3.3.2. UKIP

Moderním typem krajní pravice, která se ve své rétorice snaží vůči tradičním i postindustriálním krajně pravicovým stranám vymezovat, je Strana nezávislosti Spojeného království (UKIP). V roce 1993 tuto stranu založil historik Alan Sked. Ten již v roce 1991 vedl nadstranickou platformu Anti-Federalist League, která stála za kampaní

¹³⁷ BETZ, Hans-Georg, ref. 133, str. 16

¹³⁸ IGNAZI, Piero, ref. 7, str. 95

¹³⁹ MILZA, Pierre, ref. 6, str. 283-284

¹⁴⁰ HAINSWORTH, Paul, ref. 20, str. 25

¹⁴¹ MILZA, Pierre, ref. 6, str. 275

¹⁴² WILLISHER, Kim. Jean-Marie Le Pen hands reins over to daughter. *The Guardian* [online]. January 16, 2011 [cit. 2015-05-05]. Dostupné z: <http://www.theguardian.com/world/2011/jan/16/marine-le-pen-front-national-leader>

proti ratifikaci Maastrichtské smlouvy. Tato platforma byla tedy jakýmsi předchůdcem strany UKIP. První národní parlamentní volby, kterých se strana zúčastnila, v roce 1997 nepřinesly žádný větší úspěch, protože velkou část hlasů přebral další subjekt, který se profiloval kritikou Evropské unie – Strana referenda. Ta se však ještě téhož roku rozpadla a část elektorátu se přesunula právě k UKIP. V roce 1999 využila UKIP poměrného volebního systému ve volbách do Evropského parlamentu a získala 7% hlasů a tím i tři mandáty. Euroskeptické postoje se u poslanců za UKIP projevovaly hned v tomto volebním období. Jejich nízká účast na zasedáních a hlasování proti rozšiřování Evropské unie byly známkou odmítavého postoje jak k samotné EU, tak i k imigrantům ze zemí, které nakonec v roce 2004 k Evropské unii přistoupily.¹⁴³

V roce 2002 se do čela strany dostal bývalý poslanec za britskou Konzervativní stranu Roger Knapman. I díky němu se straně podařilo konzervativcům odebrat část hlasů, což se projevilo i ve volbách do Evropského parlamentu v roce 2004, kdy UKIP zaznamenala další volební úspěch. S heslem „Řekněte ne Evropské unii“ (Say No to European Union) obsadila strana třetí místo za konzervativci a labouristy, což znamenalo zisk 12 křesel v Evropském parlamentu. Po těchto volbách se UKIP podílela rovněž na vytvoření euroskeptické politické skupiny Nezávislost/Demokracie. Současný předseda UKIP Nigel Farage se stal spolupředsedou této skupiny.¹⁴⁴ Rétorika v tomto období pokračovala v nastaveném trendu „tvrdého“ euroskepticismu, když UKIP ve svém manifestu v roce 2005 stanovila, že Velká Británie musí bezpodmínečně vystoupit z Evropské unie.¹⁴⁵ V následujících evropských volbách v roce 2009, do kterých vedl UKIP jako předseda Nigel Farage, dosáhla strana ještě lepšího výsledku než v roce 2004 a polepšila si o jedno křeslo v Evropském parlamentu.¹⁴⁶ Do voleb 2014 směřovala strana s jasným programem nutnosti referenda o odchodu Velké Británie z EU. Nigel Farage se snažil ohlídat rétoriku strany, která neměla nést stopy rasismu. Svou antiimigrační politikou pak UKIP sbíral především protestní hlasy voličů, kteří se rekrutovali jak z levicového, tak z pravicového tábora.¹⁴⁷ Práce autorů Roberta Forda, Matthewa J. Goodwina a Davida Cuttse z roku 2011

¹⁴³ VÁŠKA, Jan. Srovnání britského konzervativního euroskepticismu a independentismu. In: *Pražské sociálně vědní studie* [online]. 2006 [cit. 2015-04-29]. Dostupné z: http://publication.fsv.cuni.cz/attachments/92_Vaska.pdf, str. 18-19

¹⁴⁴ VÁŠKA, Jan, ref. 143, str. 19

¹⁴⁵ HAYTON, Richard. Towards the Mainstream? UKIP and the 2009 Elections to the European Parliament. *Politics* [online]. 2010, 30(1) [cit. 2015-05-12]. Dostupné z: <http://search.ebscohost.com.ezproxy.is.cuni.cz/login.aspx?direct=true&AuthType=ip,uid,url&db=poh&AN=47285086&lang=cs&site=ehost-live>, str. 28

¹⁴⁶ HAYTON, Richard, ref. 145, str. 29

¹⁴⁷ HOŠEK, Jiří. Faktor Farage. *Respekt*. 2014, 25(21).

se charakteristikou elektorátu strany UKIP přímo zabývá. Voliče autoři dělí na „strategické“ podporovatele a „skalní“ podporovatele, přičemž první skupina voličů se rozhoduje pro UKIP pouze ve volbách do Evropského parlamentu, a to kvůli euroskeptickému postoji strany. „Skalní“ podporovatelé pak volí UKIP i národních parlamentních volbách a často se rekrutují z bývalých voličů tradiční krajní pravice v podobě Britské národní strany (BNP).¹⁴⁸

3.3.3. Zlatý úsvit

Řecká politická strana Lidový svaz - Zlatý úsvit (dále jen Zlatý úsvit) je příkladem tradiční krajní pravice, která se vyznačuje neonacistickou rétorikou a otevřeným biologickým rasismem. Založení Zlatého úsvitu se datuje na 14. února 1983, kdy tuto stranu zformoval její současný generální tajemník Nikos Michaloliakos jako stranu ctící nacionalistickou ideologii. Aktivně však začala strana fungovat až v roce 1993. Ačkoliv znak Zlatého úsvitu nápadně připomíná nacistickou symboliku, na počátku devadesátých let se tato strana snažila prezentovat jako strana nacionalistická, která se neodkazuje na nacismus. Volební zisky se v této době pohybovaly kolem jedné desetiny procenta. Další průběh devadesátých let ale znamenal silnější příklon k neonacismu. Zároveň se Zlatý úsvit začal profilovat jako výrazně antisystémová strana, která se k prosazování svým cílů nebojí použít násilí. Členové strany byli zapojeni do několika násilných útoků vůči imigrantům a levicovým aktivistům.¹⁴⁹

Současná rétorika Zlatého úsvitu vidí jako jednu ze svých základních hodnot nacionalismus. Označení neonacistická strana se členové Zlatého úsvitu brání, ve stanovách strany se však píše například o rozdílnosti ras a standardech rasy řecké. V rámci takto otevřeného biologického rasismu pak někteří členové strany vystupují na veřejnosti. Například v roce 2012 prohlásil člen Zlatého úsvitu Ilias Panagiotaros na adresu hráče řeckého národního basketbalového týmu Sophoclese Schortsiantitise, že tento hráč nemůže být Řekem kvůli černé barvě pleti.¹⁵⁰ I další prvky rétoriky Zlatého úsvitu připomínají tradiční neonacistické krajně pravicové strany. Xenofobii, antisystémové

¹⁴⁸ CUTTS, D., R. FORD a M. GOODWIN. Strategic Eurosceptics and polite xenophobes: Support for the United Kingdom Independence Party (UKIP) in the 2009 European Parliament elections. *European Journal of Political Research* [online]. 2012, 51: 204-234 [cit. 2015-05-11]. Dostupné z: <http://search.ebscohost.com.ezproxy.is.cuni.cz/login.aspx?direct=true&AuthType=ip,uid,url&db=poh&AN=71546048&lang=cs&site=ehost-live>, str. 210

¹⁴⁹ ELLINAS, Antonis A. The Rise of the Golden Dawn: The New Face of the Far Right in Greece. *South European Society and Politics* [online]. 2013, 18(4) [cit. 2015-04-20]. Dostupné z: https://www.academia.edu/2912346/The_Rise_of_the_Golden_Dawn_The_New_Face_of_the_Far_Right_in_Greece, str. 5

¹⁵⁰ ELLINAS, Antonis A., ref. 149, str. 6-7

a antikomunistické výroky doplňuje také teze o spiknutí mezinárodního Sionismu. Dobře patrná je i populistická rétorika popisující „zkorumpovaný politický establishment“, který ve spojení s médii zaprodává řecký národ.¹⁵¹ V neposlední řadě značí o zařazení této strany mezi strany inklinující k neonacismu také její vnitřní struktura, kdy je veškerá moc téměř výhradně svěřena do rukou lídra strany.¹⁵²

Ve volbách do Evropského parlamentu v roce 2009 získal Zlatý úsvit necelých 0,5 procent hlasů.¹⁵³ Úspěch v evropských volbách 2014 v podobě 9,39% hlasů, tedy třetí místo mezi řeckými stranami, však Zlatému úsvitu zajistil tři mandáty v Parlamentu. Strana není přiřčena k žádné konkrétní politické skupině a její poslanci jsou tak členy skupiny Nezařazených.¹⁵⁴

3.4. Formování do skupin na základě ideologie a rétoriky

V předchozí podkapitole jsem představil tři krajně pravicové politické strany zastoupené v současném Evropském parlamentu, přičemž každá z nich se vůči sobě vymezuje především na základě rétoriky. Po volbách do Evropského parlamentu v roce 2014 byly tyto rozdíly v rétorice hlavním důvodem, proč krajně pravicové strany nevytvořily společnou politickou skupinu, která by jim zajistila lepší možnosti, jak prosazovat své cíle. Vzhledem k počtu poslanců, kteří se do Parlamentu v řadách krajní pravice dostali, a vzhledem k tomu, že byli tito poslanci zvoleni ve více než jedné čtvrtině členských států EU, by bylo logické, že krajně pravicová skupina v Parlamentu vznikne. Jak je ale popsáno v teoretické části této práce i v části popisující historii formování krajní pravice do politických skupin, je krajně pravicová politická scéna natolik heterogenní a jednotlivé strany mají tak rozdílnou rétoriku, že doposud k vytvoření takovéto jednotné politické skupiny nedošlo. Podle Simona Hixe je za neochotou spolupracovat i ideologie nacionalismu, která není pro transnacionální spolupráci ideální.¹⁵⁵ V této kapitole tedy představím povolební vyjednávání mezi zástupci krajní pravice v Evropském parlamentu.

Jak již bylo zmíněno, Zlatý úsvit je - z pohledu Ignaziho rozdělení krajní pravice - tradiční krajně pravicovou stranou, kterou lze také označit za stranu neonacistickou. V Evropském parlamentu lze k tomuto typu zařadit ještě maďarský Jobbik

¹⁵¹ ELLINAS, Antonis A., ref. 149, str. 8

¹⁵² ELLINAS, Antonis A., ref. 149, str. 9

¹⁵³ ELLINAS, Antonis A., ref. 149, str. 6

¹⁵⁴ Výsledky evropských voleb 2014. *Evropský parlament* [online]. 2014 [cit. 2015-05-06]. Dostupné z: <http://www.europarl.europa.eu/elections2014-results/cs/election-results-2014.html>

¹⁵⁵ FAIOLA, Anthony. A confederacy of xenophobes in Europe? *The Washington Post* [online]. April 13, 2014 [cit. 2015-05-01]. Dostupné z: http://www.washingtonpost.com/world/a-confederacy-of-xenophobes-in-europe/2014/04/13/be44ab42-17c9-4cbb-b7b8-742fab0e2433_story.html

a Národnědemokratickou stranu Německa. Tyto strany definuje příklon k biologickému rasismu, antisemitismus, autoritativní vedení strany a sklony k násilí.¹⁵⁶

Strana za nezávislost Spojeného království pak podle definice, kterou jsem si stanovil v kapitole 1.2, představuje typ moderní krajně pravicové strany. Ačkoliv kritizuje imigraci a otevřenost Velké Británie pro uprchlíky nebo imigranty, kteří nemají dostatečnou kvalifikaci, snaží se tato strana vyhýbat otevřenému rasismu a antisemitismu. Velký důraz je kladen především na otázky týkající se Evropské unie, přičemž se postoj UKIP řadí k „tvrdému“ euroskepticismu.

Někde mezi Zlatým úsvitem, tedy neonacistickou tradiční krajní pravici, a stranou UKIP jako zástupcem moderní krajní pravice stojí na rétorickém kolbišti francouzská Národní fronta. Tu jsem v rámci představené teorie přiřadil ke krajní pravici postindustriální. Dalším subjektem, který lze k tomuto typu krajní pravice přiřadit, je Strana pro svobodu vedená Geertem Wildersem.

Ještě před volbami do Evropského parlamentu v roce 2014 se vzhledem k předpokládanému úspěchu krajní pravice mezi lídry jednotlivých stran rozpoutalo vyjednávání o následné spolupráci, která by těmto stranám zajistila samostatnou skupinu v Parlamentu, a tím pádem i silnější pozici v této instituci. Vzhledem k předchozím úspěchům (například březnovým francouzským komunálními volbám) se do pozice vyjednavatele pasovala Národní fronta. Ve hře byla pro Národní frontu spolupráce s FPÖ, Švédskými demokraty, Ligou severu a nizozemskou Stranou pro svobodu.¹⁵⁷ V dubnu 2014 prohlásila předsedkyně Národní fronty Marine Le Penová, že si dovede představit i spolupráci Národní fronty s UKIP. Lídr UKIP Nigel Farage však tuto spolupráci odmítl. Jako důvody pro odmítnutí spolupráce uvedl přítomnost rasových předsudků a antisemitismu v politice Národní fronty.¹⁵⁸ Ačkoliv se UKIP snaží od rasismu distancovat, před evropskými volbami 2014 se v médiích potýkala například s rasistickými výroky svého kandidáta Williama Henwooda. Ten mimo jiné vyzval britského komika černé pleti Lennyho Henryho, aby emigroval do „černé země“.¹⁵⁹ V dubnu 2013 navíc

¹⁵⁶ HEYMANN, Elinadav, ref. 132

¹⁵⁷ FAIOLA, Anthony. Question and Answer with Marine Le Pen. *The Washington Post* [online]. April 14, 2014 [cit. 2015-05-03]. Dostupné z: http://www.washingtonpost.com/world/question-and-answer-with-marine-le-pen/2014/04/14/4664435a-432b-4778-9557-573f31f6e4b1_story.html

¹⁵⁸ MASON, Rowena. Nigel Farage rejects offer of Ukip tie to French far-right Front National. *The Guardian* [online]. April 18, 2014 [cit. 2015-05-01]. Dostupné z: <http://www.theguardian.com/politics/2014/apr/18/nigel-farage-rejects-ukip-tie-french-front-national>

¹⁵⁹ SPARROW, Andrew. Ukip likely to come out top in European elections, warn Hain and Tebbit. *The Guardian* [online]. April 27, 2014 [cit. 2015-05-02]. Dostupné z:

Nigel Farage přiznal, že jsou na kandidátkách za UKIP do místních voleb i někteří členové rasistické Britské národní strany s kriminální minulostí. Právě tento problém se Farage snažil před evropskými volbami 2014 ohlídat.¹⁶⁰

Do vyjednávání o společné politické skupině se zapojil také Geert Wilders (Strana pro svobodu). S Wildersem Farage spolupráci nevyhloučil, ačkoliv by se to vzhledem ke snaze Nigela Farage nespolupracovat s otevřenými rasisty nabízelo. Geert Wilders byl totiž v březnu 2014 kritizován za některé rasistické a xenofobní výroky. Deník *The Guardian* například citoval Wildersovo prohlášení, ve kterém předseda Strany pro svobodu sliboval, že se postará o to, aby bylo v Nizozemsku méně Maročanů, a Islám označil za „fašistické náboženství“.¹⁶¹

Marine Le Penová se ovšem před volbami i po nich také snažila ohlídat image strany, když konstatovala, že o jednotné politické skupině nebude v žádném případě jednat se Zlatým úsvitem a maďarským Jobbikem. Tyto strany označila jako neonacistické a na černou listinu přidala i poslance za Národnědemokratickou stranu Německa. Touto rétorikou tak jasně pokračovala v nastavené cestě odklonu od antisemitistické a rasistické politiky Jean-Marie Le Pena.¹⁶² Ani to ale nestačilo k tomu, aby zformovala koalici s UKIP, která se například v otázce izraelsko-palestinského konfliktu výrazně liší od klasické krajně pravicové politiky, když zastává poměrně pro-izraelský postoj.¹⁶³

Povolební vyjednávání tedy ztroskotala především na snaze lídrů jednotlivých krajně pravicových stran udržet image strany. Jednotnou krajně pravicovou skupinu se v Evropském parlamentu sestavit nepodařilo a krajní pravice tak zůstává stále rozštěpená mezi euroskeptickou skupinou Evropa svobody a přímé demokracie a nesouměrnou skupinou Nezařazených.

<http://www.theguardian.com/politics/2014/apr/27/ukip-likely-win-european-elections-despite-racism-scandals>

¹⁶⁰ BATTY, David. Some Ukip candidates could be BNP members, says leader Nigel Farage. *The Guardian* [online]. April 25, 2013 [cit. 2015-05-14]. Dostupné z:

<http://www.theguardian.com/politics/2013/apr/25/some-ukip-candidates-possible-bnp-members>

¹⁶¹ AGENCE FRANCE-PRESSE. Dutch politician Geert Wilders takes aim at Moroccans and sparks outrage. *The Guardian* [online]. March 20, 2014 [cit. 2015-04-30]. Dostupné z:

<http://www.theguardian.com/world/2014/mar/20/dutch-politician-geert-wilders-moroccans-outrage-pvv-party-anti-islam>

¹⁶² WILLISHER, Kim. Marine Le Pen to meet other far-right leaders in move to create EU bloc. *The Guardian* [online]. May 27, 2014 [cit. 2015-05-02]. Dostupné z:

<http://www.theguardian.com/world/2014/may/27/marine-le-pen-meet-far-right-leaders-eu-bloc>

¹⁶³ The UKIP Manifesto 2015. In: *UKIP* [online]. 2014 [cit. 2015-05-14]. Dostupné z:

<http://www.ukip.org/manifesto2015>

Závěr

Cílem této bakalářské práce bylo popsat situaci na pravém kraji politického spektra na půdě Evropského parlamentu a zároveň poskytnout přehled o tom, jak mezi sebou jednotlivé krajně pravicové strany v rámci této instituce spolupracují, či se vůči sobě vymezují. V první části práce jsem využil poznatků teoretiků krajní pravice, abych krajní pravici a další pojmy přesně vymezil. Na základě typologie krajní pravice Piero Ignaziho jsem definoval tři typy krajně pravicových stran, s nimiž jsem pak v textu pracoval dále. Zvolil jsem rozdělení krajní pravice na tradiční, postindustriální a moderní. K těmto typům jsem dále přiřadil konkrétní příklady – řecký Zlatý úsvit, francouzskou Národní frontu a britskou Stranu nezávislosti Spojeného království. V teoretické části jsem rovněž definoval tyto pojmy: nacionalismus, antisemitismus, rasismus, xenofobie, populismus a euroskepticismus.

V další části práce bylo představeno fungování Evropského parlamentu, a to především z hlediska politických skupin a evropských voleb. Politické skupiny v Evropském parlamentu mají vliv na to, s jakými finančními a mocenskými prostředky mohou strany operovat. Z pohledu krajní pravice je také velmi důležitý charakter evropských voleb. Ty jsou považovány za takzvané volby druhého řádu, které se od voleb do národních parlamentů odlišují například voličskou účastí nebo stylem rozhodování voličů.

Ve třetí části jsem představil historii formování krajně pravicových stran do politických skupin s tím, že v něm často docházelo k rozporům mezi jednotlivými krajně pravicovými stranami. Ať už kvůli nacionalistickým tendencím, tak i například kvůli odlišným pojetím krajně pravicové ideologie. Dále jsem se věnoval výsledkům voleb do Evropského parlamentu a představil jsem ideologické a rétorické základy Národní fronty, Strany nezávislosti Spojeného království a Zlatého úsvitu. Nakonec jsem popsal snahu krajně pravicových stran zformovat jednotnou politickou skupinu po volbách do Evropského parlamentu v roce 2014, která skončila neúspěchem.

Perspektivu dalšího zpracování tohoto tématu vidím v možnosti analyzovat spory krajně pravicových stran více do hloubky, například vzhledem k nějakému konkrétnímu politickému tématu (zahraniční politika, vztah ke státu Izrael, vztah k Rusku). Vhodné by také mohlo být srovnání spolupráce krajně pravicových stran mimo půdu Evropského parlamentu se spoluprací v politických skupinách respektive ve skupině Nezařazených poslanců.

Summary

The aim of this thesis was to describe the situation on the far-right in the European Parliament as well as provide an overview of how the far-right parties in this institution work together. Important issues in this topic are nationalism, ideological and rhetorical conflicts, political groups and second-order elections.

Perspective for further elaboration of this topic can be in the possibility to analyze the conflicts of far-right parties in more depth, for example in relation to particular political issue (foreign policy, relations with the State of Israel, relations with Russia). Valuable research can be also conducted in terms of comparing the cooperation between far-right parties at the European parliament level and outside of it.

Použité zdroje

Monografie, články, příspěvky

AGENCE FRANCE-PRESSE. Dutch politician Geert Wilders takes aim at Moroccans and sparks outrage. *The Guardian* [online]. March 20, 2014 [cit. 2015-04-30]. Dostupné z: <http://www.theguardian.com/world/2014/mar/20/dutch-politician-geert-wilders-moroccans-outrage-pvv-party-anti-islam>

BALE, Tim. Supplying the Insatiable Demand: Europe's Populist Radical Right. *Government and Opposition* [online]. 2012, 47(02): 256-274 [cit. 2015-10-05]. DOI: 10.1111/j.1477-7053.2012.01362.x. ISSN 0017-257x. Dostupné také z: http://www.journals.cambridge.org/abstract_S0017257X00000609

BATTY, David. Some Ukip candidates could be BNP members, says leader Nigel Farage. *The Guardian* [online]. April 25, 2013 [cit. 2015-05-14]. Dostupné z: <http://www.theguardian.com/politics/2013/apr/25/some-ukip-candidates-possible-bnp-members>

BETZ, Hans-Georg. *Radical right-wing populism in Western Europe*. New York: St. Martin's Press, 1994. ISBN 0-312-12195-4.

CAIANI, M., D. DELLA PORTA a C. WAGEMANN. *Mobilizing on the extreme right: Germany, Italy, and the United States*. Oxford: Oxford University Press, 2012. ISBN 978-0-19-964126-0.

CUTTS, D., R. FORD a M. GOODWIN. Strategic Eurosceptics and polite xenophobes: Support for the United Kingdom Independence Party (UKIP) in the 2009 European Parliament elections. *European Journal of Political Research* [online]. 2012, 51: 204-234 [cit. 2015-05-11]. Dostupné z:

<http://search.ebscohost.com.ezproxy.is.cuni.cz/login.aspx?direct=true&AuthType=ip,uid,url&db=poh&AN=71546048&lang=cs&site=ehost-live>

DANČÁK, Břetislav a Petr FIALA. *Nacionalistické politické strany v Evropě*. Brno: Masarykova univerzita, 1999. ISBN 80-210-2247-7.

DOČKAL, V., P. KANIOK a J. ZÁVĚŠICKÝ. *Evropský parlament*. Brno: Masarykova univerzita, 2007. ISBN 978-80-210-4329-9.

ELLINAS, Antonis A. The Rise of the Golden Dawn: The New Face of the Far Right in Greece. *South European Society and Politics* [online]. 2013, 18(4) [cit. 2015-04-20].

Dostupné z:

https://www.academia.edu/2912346/The_Rise_of_the_Golden_Dawn_The_New_Face_of_the_Far_Right_in_Greece

FAIOLA, Anthony. A confederacy of xenophobes in Europe? *The Washington Post* [online]. April 13, 2014 [cit. 2015-05-01]. Dostupné z:

http://www.washingtonpost.com/world/a-confederacy-of-xenophobes-in-europe/2014/04/13/be44ab42-17c9-4cbb-b7b8-742fab0e2433_story.html

FAIOLA, Anthony. Question and Answer with Marine Le Pen. *The Washington Post* [online]. April 14, 2014 [cit. 2015-05-03]. Dostupné z:

http://www.washingtonpost.com/world/question-and-answer-with-marine-le-pen/2014/04/14/4664435a-432b-4778-9557-573f31f6e4b1_story.html

FIALA, P., M. MAREŠ a P. SOKOL. *Eurostrany: Politické strany na evropské úrovni*. Brno: Společnost pro odbornou literaturu – Barrister & Principal, 2007. ISBN 978-80-87029-05-3.

FIALA, Petr a Markéta PITROVÁ. *Evropská unie*. 2., doplněné a aktualizované vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2010. ISBN 978-80-7325-223-6.

FREDRICKSON, George M. *Rasismus: stručná historie*. Praha: Jiří Buchal - BB art, 2003. ISBN 80-7341-124-5.

GELLNER, Ernest. *Nacionalismus*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2003. ISBN 80-7325-023-3.

GIDDENS, Anthony. *Sociologie*. 5. vyd. Praha: Argo, 2005. ISBN 80-720-3124-4.

HAINSWORTH, Paul. *The Politics of the Extreme Right: From the Margins to the Mainstream*. London, New York: Pinter, 2000. ISBN 1-85567-459-9.

HAVLÍK, Vlastimil. Euroskepticismus a krajně pravicové strany v České republice. *Rexter - Časopis pro výzkum radikalismus, extremismu a terorismu* [online]. 2007, 5(1) [cit. 2015-03-20]. Dostupné z: http://www.casopis.rexter.cz/01-2007/rexter_01_2007-4.pdf

HAYTON, Richard. Towards the Mainstream? UKIP and the 2009 Elections to the European Parliament. *Politics* [online]. 2010, 30(1) [cit. 2015-05-12]. Dostupné z:

<http://search.ebscohost.com.ezproxy.is.cuni.cz/login.aspx?direct=true&AuthType=ip,uid,url&db=poh&AN=47285086&lang=cs&site=ehost-live>

HEYMANN, Elinadav. Sudden Rise of Far Right Groups in EU Parliament Rings Alarm Bells Across Europe. *The World Post* [online]. 06/19/2014 [cit. 2015-05-05]. Dostupné z: http://www.huffingtonpost.com/elinadav-heyman/sudden-rise-of-far-right-_b_5512961.html

HLOUŠEK, Vít a Lubomír KOPEČEK. *Politické strany. Původ, ideologie a transformace politických stran v západní a střední Evropě*. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-3192-6.

HOŠEK, Jiří. Faktor Farage. *Respekt*. 2014, 25(21).

HROCH, Miroslav. *Národy nejsou dílem náhody: příčiny a předpoklady utváření moderních evropských národů*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2009. ISBN 978-80-7419-010-0.

CHARVÁT, Jan. *Současný politický extremismus a radikalismus*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-098-6.

CHMELÍK, Jan. *Extremismus*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012. ISBN 978-80-7380-376-6.

IGNAZI, Piero. *Extreme Right Parties in Western Europe*. New York: Oxford University Press, 2003. ISBN 0-19-829325-9.

JANDOUREK, Jan. *Sociologický slovník*. 2. vyd. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-269-0.

KANIOK, Petr. *Evropeanisté, eurogovernmentalisté a euroskeptici: reflexe euroskepticismu a jeho stranických projevů*. [online]. Brno, 2006 [cit. 2015-05-01]. Dostupné z http://is.muni.cz/th/12188/fss_d/. Disertační práce. Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií.

KITSCHHELT, Herbert. *The Radical Right in Western Europe: a comparative analysis*. The University of Michigan: The University of Michigan Press, 1995. ISBN 0-472-08441-0.

KRYL, Miroslav et al. *Rasismus, antisemitismus, holocaust*. Ústí nad Labem - Brno: Filozofická fakulta Univerzity Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem a nakladatelství Doplněk a Vakát, 2011. ISBN 978-80-7414-389-2.

KUPKA, P., M. LARYŠ a J. SMOLÍK. *Krajní pravice ve vybraných zemích střední a východní Evropy: Slovensko, Polsko, Ukrajina, Bělorusko, Rusko*. Brno: Masarykova univerzita, 2009. ISBN 978-80-210-4845-4.

MAREŠ, Miroslav. Transnacionální spolupráce krajní pravice ve středovýchodní Evropě. In: *Centrum pre európske a severoatlantické vzťahy* [online]. 2012 [cit. 2015-05-06]. Dostupné z: <http://cenaa.org/wp-content/uploads/2012/12/Anal%C3%BDza-Mare%C5%A1-final.pdf>

MASON, Rowena. Nigel Farage rejects offer of Ukip tie to French far-right Front National. *The Guardian* [online]. April 18, 2014 [cit. 2015-05-01]. Dostupné z: <http://www.theguardian.com/politics/2014/apr/18/nigel-farage-rejects-ukip-tie-french-front-national>

- MILZA, Pierre. *Evropa v černých košilích*. Praha: Themis, 2005. ISBN 80-7312-044-5.
- MUDDE, Cas. The far right in the 2014 European elections: Of earthquakes, cartels and designer fascists. In: *The Washington Post* [online]. May 30, 2014 [cit. 2015-05-05]. Dostupné z: <http://www.washingtonpost.com/blogs/monkey-cage/wp/2014/05/30/the-far-right-in-the-2014-european-elections-of-earthquakes-cartels-and-designer-fascists/>
- MUDDE, Cas. The problem with populism. *The Guardian* [online]. February 17, 2015 [cit. 2015-05-05]. Dostupné z: <http://www.theguardian.com/commentisfree/2015/feb/17/problem-populism-syriza-podemos-dark-side-europe>
- MUDDE, Cas. Why 'anti-European populists' won't win big in the European elections. In: *Reuters* [online]. January 28, 2014 [cit. 2015-04-05]. Dostupné z: <http://blogs.reuters.com/great-debate/2014/01/28/why-anti-european-populists-wont-win-big-in-the-european-elections/>
- SCHMITT, Hermann. *European Parliament Elections after Eastern Enlargement*. Abingdon: Routledge, 2010. ISBN 978-0-415-55675-0.
- SPARROW, Andrew. Ukip likely to come out top in European elections, warn Hain and Tebbit. *The Guardian* [online]. April 27, 2014 [cit. 2015-05-02]. Dostupné z: <http://www.theguardian.com/politics/2014/apr/27/ukip-likely-win-european-elections-despite-racism-scandals>
- TAGGART, Paul a Aleks SZCZERBIAK. The Party Politics of Euroscepticism in EU Member and Candidate States. *SEI Working Paper* [online]. 2002, 51 [cit. 2015-20-04]. Dostupné z: <https://www.sussex.ac.uk/webteam/gateway/file.php?name=epern-working-paper-6.pdf&site=266>
- TOPALOFF, Liubomir K. *Political Parties and Euroscepticism*. Basingstoke: Palgrave Macmillan, 2012. ISBN 978-0-230-36176-8.
- VÁŠKA, Jan. Srovnání britského konzervativního euroskepticismu a independentismu. In: *Pražské sociálně vědní studie* [online]. 2006 [cit. 2015-04-29]. Dostupné z: http://publication.fsv.cuni.cz/attachments/92_Vaska.pdf
- WILLSHER, Kim. Jean-Marie Le Pen hands reins over to daughter. *The Guardian* [online]. January 16, 2011 [cit. 2015-05-05]. Dostupné z: <http://www.theguardian.com/world/2011/jan/16/marine-le-pen-front-national-leader>
- WILLSHER, Kim. Marine Le Pen to meet other far-right leaders in move to create EU bloc. *The Guardian* [online]. May 27, 2014 [cit. 2015-05-02]. Dostupné z: <http://www.theguardian.com/world/2014/may/27/marine-le-pen-met-far-right-leaders-eu-bloc>

Webové stránky a ostatní zdroje

- ABOUT THE ECR GROUP. ECR Group [online]. 2012 [cit. 2015-03-14]. Dostupné z: <http://ecrgroup.eu/about-us/the-ecr-in-the-european-parliament/>

AKT o volbě členů Evropského parlamentu ve všeobecných a přímých volbách. *Evropský parlament* [online]. 1. března 2012 [cit. 2015-02-25]. Dostupné z: <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+REPORT+A7-2012-0027+0+DOC+XML+V0//CS>

ALDE Presidency. ALDE [online]. [cit. 2015-03-15]. Dostupné z: <http://www.alde.eu/alde-group/presidency-president-vice-presidents/>

Annual Activity Report 2014 of the EPP Group in the EP. In: EPP Group in the European Parliament [online]. Press & Communications Service, 2014 [cit. 2015-03-14]. Dostupné z: <http://www.eppgroup.eu/cs/publikace>

Civil Liberties. ALDE [online]. [cit. 2015-03-14]. Dostupné z: <http://www.alde.eu/key-priorities/civil-liberties/>

Charter. EFDDGroup [online]. 2014 [cit. 2015-03-20]. Dostupné z: <http://www.efddgroup.eu/about-us/our-charter>

Jednací řád Evropského parlamentu. *Evropský parlament* [online]. 2015 [cit. 2015-05-14]. Dostupné z: <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+RULES-EP+20150428+TOC+DOC+XML+V0//CS>

LEADERSHIP. *ECR Group* [online]. 2012 [cit. 2015-03-14]. Dostupné z: <http://ecrgroup.eu/leadership/>

Na cestě k novému Parlamentu. *Evropský parlament* [online]. 2014 [cit. 2015-03-20]. Dostupné z: <http://www.elections2014.eu/cs/new-parliament>

Politické skupiny. *Evropský parlament* [online]. 2014 [cit. 2015-03-24]. Dostupné z: <http://www.elections2014.eu/cs/new-parliament/political-groups>

Poslanci EP. *Evropský parlament* [online]. [cit. 2015-03-23]. Dostupné z: <http://www.europarl.europa.eu/meps/cs/hemicycle.html>

Přehled parlamentu a voleb. *Evropský parlament* [online]. 2013 [cit. 2015-05-14]. Dostupné z: <http://www.elections2014.eu/cs/press-kit/content/20131112PKH24411/html/P%C5%99ehled-Parlamentu-a-voleb-2014>

Reformní program pro budoucnost Evropy. In: *EPP Group in the European Parliament* [online]. 2014 [cit. 2015-04-01]. Dostupné z: <http://www.eppgroup.eu/sites/default/files/download/priorities/cs.pdf>

S&D President. *Socialists & Democrats* [online]. 2013 [cit. 2015-03-14]. Dostupné z: <http://www.socialistsanddemocrats.eu/sd-president>

The Prague Declaration. *ECR Group* [online]. 2012. [cit. 2015-03-14]. Dostupné z: <http://ecrgroup.eu/policy/the-prague-declaration/>

The UKIP Manifesto 2015. In: *UKIP* [online]. 2014 [cit. 2015-05-14]. Dostupné z: <http://www.ukip.org/manifesto2015>

UKIP forms new Eurosceptic group. *BBC* [online]. July 1, 2009 [cit. 2015-05-07]. Dostupné z: <http://news.bbc.co.uk/2/hi/europe/8129312.stm>

Vademecum of the Members of the EPP Group in the EP. 2014. In: *EPP Group in the European Parliament* [online]. Press & Communications Service [cit. 2015-04-01].
Dostupné z: <http://www.eppgroup.eu/publications>

Výsledky evropských voleb 2014. *Evropský parlament* [online]. 2014 [cit. 2015-05-06].
Dostupné z: <http://www.europarl.europa.eu/elections2014-results/cs/election-results-2014.html>

YOUR MEPS. *ECR Group* [online]. 2012 [cit. 2015-03-14]. Dostupné z:
<http://ecrgroup.eu/mep-locator/>

Seznam tabulek a grafů

Graf 1: Ideologický trojúhelník

Tabulka 1: Přehled skupin v Evropském parlamentu

Tabulka 2: Výsledky krajně pravicových stran ve volbách do EP 2014 a srovnání s rokem 2009